

TRANSILVANI'A.

Fóia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Acésta fóia ese câte 2 cóle pe luna si costa 3 florini val. austr., pentru cei ce nu sunt membrii asociatiunei.
Pentru strainatate 9 franci (lei noi) cu porto postei.

Abonamentul se face numai pe câte 1 anu intregu.
Se abonédia la Comitétulu Asociatiunei in Sibiiu, séu prin posta séu prin domni colectori.

Sumariu: Baronulu Nicolae Vesselényi betranulu. — Materialu pentru istori'a bisericeasca. — Bibliografia veche. — Cãrtile intrate la concursu pâna in 31 Decembre 1888 pentru premiile academiei romane si anume celu mare de 12000 lei noi, ce se anuntia la câte 4 ani si alu statului de 5000 l. n. numitu premiulu Eliadu. — Consemnarea contribuiriilor colectate prin dl Partenie Cosm'a dela 1 Iuliu pâna la 31 Decembre 1888 in favorulu scólei civile de fete cu internatu a „Asociatiunei transilvane“ in sum'a totala de 1088 fl. 11 cr. v. a. cari s'au adausu la colect'a anterióra. — Reuniunea romãna de agricultúra din comitatulu Sibiiului.

Baronulu Nic. Vesselényi betranulu.

Din luptele sãngeróse câte se intemplau intre multi magnati si cavaleri de ai Germaniei pâna in véculu alu 16-lea, la noi in Transilvania au mai remasu urme si pâna in dilele imperatului Iosefu II si din legile tieriei sunt cunoscute asia numitele potentia maior et potentia minor, cand sententiele tribunalelor si curtilor se puteau executa numai cu ajutoriulu armelor. Unulu din casurile cele mai memorabili este in istori'a tieriei nóstre hostilitatea dintre doi magnati vecini cu dominiile lor, cari erau br. Nicolae Vesselényi la Jibau (Zsibo) si com. Ioanu Haller la Gãrbau (Gorbo) in comitatulu Dobãcei.

Br. Nicolae Vesselényi nasc. in 1750, descendente alu unei familii din cele mai de frunte era cunoscutu la contimpuranii sei, descriu si de càtra istoriculu Franc. Szilágyi de o natura vulcanica, violentu si resbunatoriu. Pre langa nenumerate escesse si fapte violente pe care le suferisera si altii dela elu, Vesselényi traia in certe necurmate cu vecinulu seu c. Ioanu Haller, carui se incercã se'i faca tóte relele, precum 'i si facea ori-unde i se dedea ocaziune, pâna cându in fine a trebuitu se intrevina auctoritatile publice. Din actele de procesu sunt câteva prea caracteristice pentru persón'a lui Vesselényi, totodata inse si pentru gradulu de cultura alu classelor superiori de inainte cu una suta de ani.

Intr'una de dile com. Haller in caletori'a sa se oprise la ospetari'a din Jibau, unde a si remasu in aceea nópte. A dou'a di aflându Vesselényi cà a cutediatu se traga si se remaie in càrcium'a din satulu seu, infuriatu apucã pe càrciumarés'a si puse de'i trasera treidieci de lovituri cu corbaci de curea tripla, càci nu 'ia denuntiatu acea descensiune a lui Haller, pentrucã se'i traga aceluia treidieci de corbace; deci acum se le suferu dens'a, precum le-a si suferitu nefericit'a.

In Octobre 1781 doi ingrijitori de cai la Vesselényi ne mai putendu suferi bataile au fugitu dela elu si au scapatu in dominiulu lui Haller; acolo insa au fostu arestati pentru unele excesse. Vesselényi atunci provocã pe Haller cà se'i trimita pe acei doi ómeni la momentu. Haller 'ia si remisu pe unulu din ei, despre care se adeverise cà erã iobagiulu, prin urmare proprietate a lui Vesselényi; pe alu doilea de o camdata nu i l'a trimisu pâna candu nu va fi judecatu la tribunalulu patrimoniale alu lui Haller, alu carui proprietate erã si unde comise si excessulu. Intr'aceea acelu alu doilea sãrbu sciindu bine ce'lu astépta, a fugitu din prinsóra dela Gãrbãu incatrau l'au dusu ochii, fãra cà se póta judeca cu mintea lui, cà pre la 1781 pentru ori-ce iobagiu tier'a intréga erã numai o temnitia, daca nu putea cumva se apuce dincolo preste fruntarie. Vesselényi inse nu a voit se créda nici se scia nimicu de fug'a sãrbitorului, ci acelu respunsu alu lui Haller, cà nu are de unde-i da sãrbulu, l'a luatú cà insulta si iute s'a decisu la una din faptele sale barbare; a datu adeca porunca la tóte satele din dominiulu seu, cà toti iobagii sei destoinici a purtã arme sè se adune armati care cu ce au la resiedenti'a sa din Jibàu.

In deminéti'a din 16 Octobre Vesselényi incalcându se puse in fruntea celoru 540 de ómeni armati, unii cu puscii, cei mai multi cu cóse, furci de feru, maciuci si plecã spre Gãrbau in distantia numai de 2¹/₂ óre. Fiindcã Vesselényi nu avuse ómeni'a cà se declare lui Haller resboiu prin manifestu cà suveranii, acesta surprinsu de scirea venirei vrasmasiului abia avù atãta timpu cà se incuie tóte intrarile in curtea sa si pre càtiva din ómenii curtii se-i provédia cu arme de focu, pre cându Vesselényi a si ajunsu cu 12 haiduci armati si cu tóta cét'a sateniloru in fati'a curtii lui Haller. Intre injuraturi si amerintiari pe tóte tonurile, Vesselényi pretindea cà se'i dea pe servitoriulu fugitu. Haller trimise la elu pe judele curtii sale cà se'lu provóce se

contenésca cu violentiele sale, éra daca crede ca are vre-o pretensiune, se o caute pe calea legii, cà-ci in casulu contrariu puterea va fi respinsa totu cu putere. Acelu respunsu alu lui Haller a turbatu si mai tare pe Vesselényi. Deci elu comanda sateniloru sub pedépsa de 100 de betie, cá se sparga pórt'a, éra lui Haller 'i amerintiá, cà in aceea di elu are se'si incrunte sabi'a cu sangele lui Haller, se'i taie corpulu in bucati, dupa aceea 'lu va mancá si'lu va scuípá afara si a. m.

Pre cându Vesselényi facea larm'a si galagi'a, in casele lui Haller petrecea unu locotenente c. r. anume Ventura, care venise numai de visita si doi cancellisti dela curtea de apellu Georgie Gratzza si Andreiu Popp. Acei trei ómeni straini esira la pórt'a ca se cerce a molcomi pe infuriatulu. Vesselényi inse insultà pe locotenente si'lu numí porcu-de-càne, ílu si provocà la duellu, Ventura inse refusà a se bate cu unu omu turbatu. Atunci Vesselényi apucându pe Gratzza 'lu luà in captivitate. Se pare inse cà dupa aceea nebunulu totu 'si mai vení in simtiri, éra ómenii lui inca au avutu respectu de puscile incarcate, càci pórt'a remase intréga, éra Vesselényi dupa galagii si amerintiari de trei óre ridicà inpresurarea curtii si se departà cu óstea sa, ducèndu in triumfu numai pe Gratzza, pe care inse 'lu liberà in deminéti'a urmatóre, dupa ce'i mai trecusera furiile.

Acelu spectacolu inse nu s'a terminatu cu atàta, ci elu 'si avù unu resultatu, càrui asemenea nu vedusera de multi ani domnii ardeleni. Haller trase pe Vesselényi in procesu la instanti'a competentã, care pentru crime si delictes de aristocrati érá tabl'a regésca (curtea de apellu). Acum inse a pasitu la mijlocu si directorulu fiscalu (procurorulu curtii) in numele securitatii publice si 'ia intentatu procesu pentru siese crime: blasfemia, juramentu strimbu, amerintiare cu punere de focu, provocare la duellu, infestarea si arestarea de functionari regesci, turburarea securitatii publice. Pe lângã formalitatile pedante din acea epoca processulu s'a traganatu mai bine de doi ani. Curtea de apellu a condamnatu pe Vesselényi in prim'a instantia la prinsóre de trei ani. Gubernulu in a dou'a instantia a redusu aceea pedépsa numai la unu anu in vre-o fortarétiã. Acum actele s'au transmisu la cancelari'a din Vien'a spre revisiune si spre ale submite, cu opiniunea sa imperatului. Opiniunea cancelariei érá doi ani inchisóre intru o fortarétiã. Imperatulu care cunoscea bine faptele lui Vesselényi cá si pe ale altora, sciindu éra si bine cu ce judecatori avea a face, in Septembrie 1784 a cassatu tóte trei sententiele si a condamnatu pe Vesselényi la inchisóreã statului din Kufstein in Tirolu pe mai multi ani in féra, unde se fia deținutu până cându va da probe invederate de indreptare, éra pentrucã condamnatulu se aiba totusi unu victu mai bunicelu decâtu arestantii cei ordinari, imperatulu a permis cá se i se mai dea câte treidieci cruceri pe di din veniturile cele considerabili ale mosiiloru sale; atàta si mai multu nimicu. Pedépsa prea bine meritata; dara condamnatulu a statu in deplina libertate sub totu lungulu procesu de trei ani. Se vedemu cine va pune mánile pe unu Vesselényi, cá se'lu si scótiã din

tiéra si se'lu duca tocma in Tirolu. Condamnatulu nu s'a supusu nici la sententi'a monarchului, cá se mérga de buna voia in arestu. S'au făcutu de repetite-ori incercari de a'lu prinde cu asia numitu brachium civile, adeca haiduci sau dorobanti si poporu armatu dupa vechi'a datina a tierei, Vesselényi inse totu de atàtea ori s'au aparatu din castelulu seu dela Jibau bine intaritu, până cându imperatulu iritatu prin acea resistentia si despretiure a potestatii judiciare, a datu ordinu strictu, ca Vesselényi se fia incaptivatu prin o trupa militara, ceea-ce acum se intielegea de sine, cà viu sau mortu. Atunci Vesselényi fugindu dela Jibau cu nevasta si prunci, siedeã ascunsu pe la consangeni si amicii sei, éra mai pe urma in comun'a Datesiu din comit. Turdei la mosi'a unchiu-seu br. Stefanu Daniel, pe atunci consiliariu la gubernu. Acesta inse chiaru in calitatea sa de functionariu se simti obligatu a informá pe gubernatorulu Bruckenthal, cà nepotu-seu Vesselényi stà ascunsu la mosii'a lui. Gubernatorulu scrise cancelariului la Vien'a, éra acela inaintã scirea la monarchu. Curendu apoi vení ordinu nou, conformu càrui unu capitanu cu 40 de calareti dragoni fù trimisu la Datesiu cá se prinda pe Vesselényi, ceea ce s'a si intemplatu abia in 12 Februaru 1785, adeca in a cincia luna dela esirea sententiei supreme imperatesci, inse si atunci numai dupa resistentia infrenata de càtra dragoni cu fortia fisica.

Ce coincidentia mai multu decâtu curiósã! In aceea si luna alu Februaru 1785 si anume in 14 s'a publicatu in Alb'a Iuli'a sententi'a sinucisului George Crisianu, éra in 26 Februaru s'a publicatu si sententi'a de mórte a celor doi capitanu nefericiti Horia si Closca, care apoi in 28 Februarie s'a si executatu. In acelu restimpu au ajunsu si Vesselényi la Kufstein, unde a fostu deținutu aprópe cinci ani. In totu timpulu acela s'au făcutu mai multe incercari de a indupleca pe imperatulu cá se'lu erte, inse fãra nici-unu efectu. Chiaru si rugametea consórtei si a consangeniloru de a putea coresponde cu captivulu a fostu denegata. O resolutiune scrisa in tonu sarcasticu le vení dela cancelariulu com. Palfy càtra Bruckenthal cu data din 27 Aprile 1786, in care se promitea in numele imperatului, cà in casu cându Vesselényi ar murí in prinsóre, atunci suplicantiloru li se va face cunoscuta mórtea lui prin auctoritatile respective. Intr'aceã imperatulu a mai permis, cá in locu de 30 cr. se i se dea captivului pe fiacare di câte 2 fl. din veniturile dominiiloru lui.

In fine abia in 15 Decem. 1789 comitele And. Hadik, presied. alu consiliului bellicu incunoscintiã pe cancelari'a tierei, cà de sí Vesselényi in prinsóreã sa din Kufstein dedese puçine semne de indreptare, totusi imperatulu l'a ertatu.

Intru adevèru cà Vesselényi nu lasase nici dupa aceea pedépsa aspra nimicu din selbataci'a sa, pe care dupa mórtea lui Iosifu in diet'a din 1790/1 sub Leopoldu II. o si dete pe fatia la mai multe oca siuni*).

*) Vedi: Das alte und neue Kronstadt II. Band. Seite 24—25 in nota cu datele scóse din Archivulu lui Bruckenthal si dela Fr. Szilágyi in Ertekezések din sectiunea hist: a Academiei de sciintie. vol. V. Fasc. V. 1876.

Aspra se pare a fi fostu aceea pedépsa a lui Vesselényi; ea inse nici cu unu gramu nu a fostu mai grea. decatu se dictá in acelu vécu in casuri nenumerate asupr'a altora ómeni din clasele inferiori pentru crime multu mai puçine si mai usiore decatu au fostu cele comisse de Vesselényi; éra se fia plecatu unu romanu cu 540 de ómeni armati asupr'a cuiva, sententi'a lui mai multu cá sigura nu ar fi fostu inchisórea, ci rót'a sau tiép'a. In ori-ca casu, dupa blánd'a domnia indelungata a Mariei Teresiei éra óre-si-cum o necesitate naturala, cá se mai urmédia si unu domnitoriu, care se convinga pe aristocrati'a inalta, cá intr'unu statu bine organisatu póte se fia numai unu suveranu, éra nu o suta si o miie si totu asia numai un'a justitia regulata.

Materialu pentru istori'a bisericésca.

Cu cátu istori'a bisericésca generala este mai bogata, pentru-cá la aceea conlucra istoricii tuturoru popóreloru christiane civilisate de tóte confesiunile, cu atátu este mai seraca istori'a bisericésca speciala a bisericeloru de diverse confesiuni din Ungari'a si Transilvani'a, prin urmare si istori'a celoru doue biserici, in care se afla desbinatu poporul nostru romanescu. S'a observatu inse cu consolatiune interna, cá din generatiunea care urmédia celei betrane de astadi, cátiv'a barbati vigorosi din Blasiu, Sibiiu si din dieces'a Oradei mari s'au pusu cu de-a dinsulu atátu pe adunare de documente, cátu si pe folosirea acelorla la scrierea istoriei bisericesci.

In acelasi timpu in statulu vecinu barbatii de specialitate se convingu totu mai multu, cá fara istori'a ecle-sistica nu'si potu scrie cum trebuie istori'a patriei si a natiunei. Ajutoriulu celu mai viguros le dá de mai multi ani incóce istoriciloru de professiune unulu dintre archipastorii cei mai distinsi ai Romaniei, episcopulu Melchisedec, inainte alu diecesei Dunarei de josu, acum alu Romanului, totodata membru alu academiei.

Acelu archiereu ori-unde a functionatu in patri'a sa Moldov'a, a petrunsu prin chiliile si podurile intunecóse ale monastiriloru si episcopiiloru, de unde au adunatu si mai aduna materialu despretiuitu de multi altii, precum se intemplase din nefericire si pe la noi, chiaru si in véculu acesta. Asia laudatulu episcopu a publicatu

In anulu 1869 la Bucuresci in tipografi'a C. A. Rosetti:

Chronic'a Husiloru si a episcopiei cu aseminea numire, dupa documentele episcopiei si alte monumente ale tierei. Formatu 8-vo 460 pagine. La chronica este alaturatu si unu Apendice de alte 175 pagine. Chronic'a acelei episcopii se incepe dela 1592 sub Aronu voda tiranulu si ajunge pàna la 1853—1855, de cându cu ocupatiunea rusésca, apoi austriaca si in fine provisoriuulu principelui Vogoride si alu lui Teodoru Bals. In Apendice aflamu differite notiuni istorice mai alesu relative la istori'a limbei romàne, la care noi mai reflectaseramu pe lectori inainte cu vre-o 18 anii de atunci inse s'a scursu multa apa pe Muresiu, dara

cu tóta aversiunea curiósá de care este coprinsa „scó'l'a noua“ fatia cu limb'a vechia romana, totu nu aru stricá se mai aruncamu câte-odata ochii, daca nu ca spre mama care ne nutrise la peptulu seu doiosu, incai cá spre o nutrice care nu a suferitu cá limb'a moderna sè se innece in vre-o balta din cele care o incungiura. Mai departe

Episcopulu Melchisedec a scosu la lumina inca si Chronic'a Romanului si a Episcopiei de Romanu. Compusa dupre documente nationali romane si streine, editate si inedite. Bucuresci, tipografi'a nationala 1874. Partea anteia dela anulu 1392 pàna la anulu 1714 pag. 352. Partea a doua dela anulu 1714 pàna in dilele nóstre, pag. 239. Multime de documente intercalate, dintre care nu puçine fórte caracteristice pentru bisericá, monastiri, poporu si guverne din trecutul celu sbiciulatu si durerosu alu natiunei romàne.

Multe alte lucrari au mai esitu din pén'a episcopului Melchisedec, care tóte s'au anuntiatu la timpulu seu. Dintru acelea mai este un'a care, cu parere de reu trebuie se o spunemu, ar' fi meritatu si pàna acum cu totulu alta atentiune decum i s'a datu in cercurile competente. Carturarii cei mari europeni sunt destulu de egoisti, cá sè se ocupe aprópe numai cu trecutul natiunei si alu bisericiloru respective. Acelu egoismu unilateralu nu convine interesseloru nóstre. Noi ne suntemu datori noue insine a cautá desu imprejuru de noi. Popórale, cu care locuimu noi in aceea si tiéra, sau cá le suntemu vecini, pre lãnga ce nu cunoscú intru nimicu asiendiamentele bisericiei resaritene, apoi spre ex: despre imperiulu Rusiei ținu, cá la natiunea russa sau cum 'i mai dicu moscovita, ar' domni un'a singura religiune, cea orthodoxa resariténa. E timpulu cá se afie si altii, cá precum Christianismulu apusénu asia si celu resariténu își are eresurile si sectele sale; cáci daca in poporul moscovitu n'au petrunsu doctrinele protestantismului europeanu, s'au nascutu inse din insasi biseric'a orthodoxa a Rusiei câte've a secte fórte fanatiche, dintre care unele ținu la nesce doctrine din cele mai absurde, éra altele professédia dogme diametralu oppuse legiloru naturei si omenei intregi, precum de ex. este castrarea (juganirea) celoru mai multi barbati, stricarea si a femeiloru cá se nu póta concepe, pocaintia prin ardere de vii, desfiintarea statului preotiescu si episcopescu, recunóscere de profeti si profetise ceresci din mijloculu loru, martirizare prin torturi si alte blastematii. Acelu studiu istoricu alu episcopului Melchisedec este:

Lipovenismulu, adeca schismaticii sau Rascolnicii si ereticii rusesci. Bucuresci 1871 8-vo mare, 547 pag.

Doue secte de ale ereticiloru Lipoveni s'au inmultitu si in Romani'a, ei sunt ramuriti si in Bucovin'a. Cei castrati se cunoscú indata din fati'a cea sarbeda gretiósá. Sunt ómeni fórte laboriosi, speculanti buni; dara doctrinele loru te ingretiosadia si infiora.

Cartea acésta a devenitu fórte rara, cáci pre lãnga ce se tiparise numai in 500 exemplarie, apoi se crede cá lipovenii care cum a pusu manile pe exemplarie din

aceea, le-a si datu in focu. Tocm'a de aceea noi vomu reproduce aici sumariulu materiiloru din acésta carte, cá se ne putemu face óre-si-care idea despre coprinsulu ei; dara cine póte avé cartea dela bibliotecele publice, va face bine daca o va cetí intréga, pentru cá sè se convinga, cá si sub clim'a rece fantasi'a omenésca rapesce pe ómeni la nebunii de legatu. Coprinsulu càrtii este acesta:

Partea întâi'a.

Schismaticii séu rascholnicii.

Capitolulu I.

Circumstantiele ce au produsu Schism'a in biserica rusésca. Pagina

- §. 1. Diferite opiniuni si doctrine, contrare doctrinei si usului orthodoxiei 5
- §. 2. Continuare. Recunóscerea retacirei. Mesuri de revenire la calea orthodoxiei 9
- §. 3. Activitatea patriarhului Niconu pentru coregerea càrtiloru bisericesci 11
- §. 4. Opositi'a si lupt'a contr'a indreptarei càrtiloru si contr'a patriarhului Niconu 15

Capitolulu II.

Opositi'a devine Schisma in biserica si rebeliune in Statu.

- §. 5. Indaratnici'a fanaticiloru in retacireloru. Hulele contra orthodoxiei si rebeliunea contra bisericeii si a guvernului 23
- §. 6. Revolt'a in Mosqva. Nikita Pustosviatu si sinodulu tinutu la acea ocaziune 25
- §. 7. Respândirea schismei, doctrinele ei si disbinarea in secte 31

Capitolulu III.

Sect'a Nepopismului (Bezpopovscina).

- §. 8. Inceputulu Nepopismului in guberni'a Vladimirului 36
- §. 9. Nepopismulu in Siberi'a 37
- §. 10. Nepopistii pomoreni in provinciile dela Marea-alba 41
- §. 11. Continuare. Kinovia lipovenésca Vigorețica, numita si sichastri'a Vigovska 44
- §. 12. Tálculu pronumitu Theodoseismu (Theodosievcina) 48
- §. 13. Theodoseismulu in Moscva. Cimitेरulu Preobrajensky 49
- §. 14. Philipismulu. Pastoristii. Negativismulu. Novojenii 53
- §. 15. Pelerinii séu vagabondii si alte secte merunte 57

Capitolulu IV.

Sectele popiste (Popovscina).

- §. 16. Popismulu in guberni'a Nijegorodu, la Donu si la Kubanu 62

- §. 17. Starodubia si Vetca, devenite foculare ale schismei popiste 65
- §. 18. Desbinari in secta popista 69
- §. 19. Impostori sub masca de episcopi 74
- §. 20. Popismulu in guberni'a Saratovu, in Moscva si in Siberi'a 76

Capitolulu V.

Mesurile intrebuintiate de guvernul si de biserica contra schismaticiloru.

- §. 21. Dela inceputulu schismei pàna la Petru celu Mare (1667—1700) 81
- §. 22. Sub Petru celu Mare 84
- §. 23. Mesurile luate de Sf. sinodu alu Rusiei contr'a Rascolniciloru 88
- §. 24. Sub imperatés'a Ecaterin'a II si mai departe 92

Capitolulu VI.

Shismaticii rusesci séu lipovenii in Bucovin'a.

- §. 25. Coloniele lipovenesci din Bucovin'a. Fântàn'a-alba 99
- §. 26. Noua ierarchia lipovenésca dela Fântàn'a-alba 100
- §. 27. Eveneminte ulterióre la Fântàn'a-alba, in anii 1858—1860 100

Capitolulu VII.

Conflicte intre ierarchii lipovenesci din Rusi'a cu celu dela Fântàn'a-alba.

- §. 28. Sinodulu archiereiloru lipoveni in Moscva. Epistol'a loru circulara càtrà tóta turm'a lipovenésca 124
- §. 29. Discordi'a in Lipovenismu pentru epistol'a circulara. Kirilu in Moscva. Argosirea lui de càtrà archiereii lipovenesci dela Moscva 135
- §. 30. Ierarchi'a lipovenésca din Rusi'a se declara pre sine independenta de Kirilu. Intervenirea lui Ambrosiu in cërta archiereiloru lipovenesci 139
- §. 31. Continuarea certei la Moscva. Sobórele lipovenesci de Iasi si de Fântàn'a-alba 147
- §. 32. Noua eresia in sect'a popismului. Soborulu dela Botosiani 151
- §. 33. Kirilu revine din retacire si cere iertaciune la toti lipovenii vechi-pravoslavnici 155

Capitolulu VIII.

Rascolnicii séu lipovenii din Turci'a.

- §. 34. Locurile unde traiescu lipovenii in Turci'a 165
- §. 35. Lipovenii Necrasovi din Dobrogea. Emisarii poloni. Gonciarovu. Ierarchi'a lipovenésca 168

Capitolulu IX.

Lipovenii in Romani'a.

§. 36. Diferite numiri ce se dau acestora schismatici	Pagina 176
§. 37. Relatiunea data guvernului rusescu in anul 1846 de D. Nadejdinu despre lipovenii din Romani'a; mai intaiu despre cei din Moldov'a	177
§. 38. Continuare. Lipovenii in Tier'a-romanesca	186
§. 39. Notiuni istorice despre lipovenii din Moldov'a	188
§. 40. Efectele produse intre lipovenii din Romani'a prin infiintierea ierarhiei lor in Bucovin'a. Anaforaua mitropolitului Sophroniu	192
§. 41. Opositiunea lipovenilor la actele civili	199
§. 42. Tendinta de reinturnare in Rusi'a. Cert'a pentru pomenirea domnitorilor	202
§. 43. Ierarhi'a lipovenesca in Romani'a	206
§. 44. Sectele lipovenesci in Romani'a	213
§. 45. Diferentiele liturgiare intre cultulu orthodoxu si acelu lipovenescu-popistu	217
§. 46. Lipovenii nepopisti	226
§. 47. Localitatile lipovenesci si stabilimentele lor religiose in Romani'a	229

Capitolulu X.

Lipovenismulu si revolutionarii rusesci.

§. 48. Incercarile revolutionarilor de a atrage pe Lipovenii rusesci in partea	244
§. 49. Incercarile revolutionarilor cu Lipovenii din streinatate	254

Partea a doua.

Eresurile si sectele esistente in Rusia.

Capitolulu XI.

Molocanii si Duchoberii. Originea lor.

§. 50. Primii eretici: bogomilii Adrianu si Dimitru. Potrivirea doctrinei dogmatice a Bogomililor cu a Molocanilor si Duchoborilor	265
§. 51. Continuarea bogomilismului sub alta forma. Protopopulu Seitu si Strigolnicii	268
§. 52. Continuarea doctrinei Strigolnicilor in doctrina Jidovistilor. Ereticulu Scharia in Novgorodu. Doctrinile Jidovistilor conforme cu ale Molocanilor si Duchoborilor	270
§. 53. Noi eresiarchi: Matvei Semenovu Baskinu si succesorulu seu Theodosiu Kosii. Inceputulu eresului numitu alu Subbotniciloru (Sabbatistiloru seu Sambetistiloru)	273
§. 54. Invasia Luteraniloru si a Protestantiloru in Rusi'a. Licenti'a religioasa sub Petru celu Mare. Libertatea propagandei rationaliste. Ereticulu Tveritinovu	277

§. 55. Circumstantiele ce au favoratu formarea societatiilor religiose ale Molocanismului: patronarea protestantismului si persecutiya asupra Orthodoxiei si a clerului	Pagina 283
§. 56. Protestantismulu rusescu ia doue diferite directiuni: un'a luteranesca-biblico-rationalista in Molocanismu; alta mystica — de la Quakeri — in Duchoborismu. Numirile sectelor	287
§. 57. Primii capi cunoscuti ai Duchoboriloru si Molocaniloru	293
§. 58. Doctrina molocana espusa de Ucleinu	297
§. 59. Progresele doctrinei molocane. Solemna intrare a lui Ucleinu in Tambovu si arestarea lui. Calatoriile lui in diferite gubernie cu propaganda	301
§. 60. Capustinu succesorele lui Pobirochinu la conducerea sectei Duchoboriloru	308
§. 61. Succesorele lui Ucleinu la conducerea si propagarea molocanismului in gubernia Tambovu.	304
§. 62. Circumstantiele ce au contribuit la respandirea eresuriloru cu deosebire in guberni'a Tambovu	309
§. 63. Trasuri din viati'a domestica si publica a Molocaniloru	314

Capitolulu XII.

Despre celelalte secte ereticesci mystice.

§. 64. Definitiunea mysticismului si speciile lui in Rusi'a	322
---	-----

I. Chlystii seu Cristii.

§. 65. Notiuni istorice despre chlystismu. Primii fondatori	323
§. 66. Respandirea chlystismului	330
§. 67. Doctrinile chlystismului	336
§. 68. Cultulu chlystiloru	341
§. 69. Observari asupra chlystismului. Ramificati'a lui	348

II. Scopetii seu Castratii.

§. 70. Notiuni istorice despre acestu eresu. Eresiarchii Selivanovu si Silovu	351
§. 71. Doctrinile scopetiloru	360
§. 72. Cultulu scopetiloru	368
§. 73. Diferite forme de scopire	374
§. 74. Unde, cum si candu se face scopirea	378
§. 75. Ceremoni'a primirei in sect'a scopetiloru	382
§. 76. Organizati'a interioara si alianti'a fratiesca a sectei scopetiloru	388
§. 77. Doctrin'a scopetiloru este nu numai anti-ortodoxa, dar si anti-crestina	395

III. Napoleonitii. — §. 78.	400
-----------------------------	-----

IV. Scacunii (saltatorii). — §. 79.	401
-------------------------------------	-----

V. Montanii.

§. 80. Eresiarchulu Vasilie Nikiphoryci Sceglou. Doctrina lui	Pagina 404
§. 81. Moral'a lui Sceglou	408
§. 82. Cultulu montaniloru	410

Capitolulu XIII.

Sectele mistice rusesci in Romani'a.

I. Scopetii.

§. 83. Relatiunile date guvernului rusescu in anulu 1846 de D. Nadejdinu, despre scopetii din Romani'a	414
§. 84. Notiuni istorice despre scopetii din Romani'a. Epoc'a venirii loru in Moldov'a. — Primulu procesu contra scopetiloru in Iasi	417
§. 85. Alu doilea procesu intentatu scope-tiloru in Iasi	421
§. 86. Alu treilea procesu intentatu scopeti-loru in Romani'a	426
§. 87. Obiectele sequestrate dela scopetii din Ismailu, cu ocasiunea procesului	431
§. 88. Localitatile si numerulu scopetiloru in Romani'a	460

II. Molocanii.

§. 89. Lupt'a orthodoxiloru cu molocanii. Comunele unde acestia locuescu	465
--	-----

III. Otietu Afanasiu si manastirea Cilicdere.

§. 90. O manastire lipovenesca sub masc'a orthodoxiei	469
---	-----

Suplimentu

Capitolulu XIV.

Statistica Lipoveniloru in Romani'a.

§. 91. Observari asupra notiuniloru nostre statistice depre Lipoveni	481
--	-----

Capitolulu XV.

Starea actuale a Lipovenismului in Rusia.

§. 92. Statistica Lipoveniloru in Rusi'a	495
§. 93. Modulu cu care se tratéza in pre-sentu lipovenismulu in Rusi'a	497

Capitolulu XVI.

Observari generali asupra lipovenismului din Romani'a.

§. 94. Reflectiuni asupr'a lipovenismului din Romani'a	515
§. 95. Measurele de a se luá pentru mar-ginirea lipovenismului in Romani'a	521

Bibliografia veche.

Intre cele preste cinci mif de carti tiparite in limb'a nóstra pàna inainte cu vre o douedieci de ani, coprinse in catalogulu celu mare alu fericitului Dimitrie Iarcu, fostu profesoru in pensiune si apoi cassariu alu academie, se afla multe vechi si fórte rare, a càroru cunós-cere inse ne este fórte necesaria pentru studiulu limbe-
nóstre. Un'a dintru acelea carti este si:

— Sicriulũ de aurũ. Carte de propovedanie la morti. Scósa din scripturile sfinte, cũ porunc'a si indem-narea Mariei Sale *Apafi Mihaiu*, Craiulu Ardealului. Tiparita in Tipografi'a nóua, in cetate in Sas-Sebesiu anu 1683 Septembre 17.

Cinstitulũ si prea luminatulũ semnũ, alũ mariei sale Craiulũ Ardealului.

Apocalipsis, cap. 4 stich. 13. Fericiti mortii cari morũ deacum in Domnulũ.

La Rãmãleni, cap. 8 stich. 13. Da de veti via trupesce muriveti: Éra de veti omorã cu duhũ faptele trupului, viaveti.

Preadoslovie Càtra Maria Sa, Craiulũ Ardealului Domnulũ *Apafi Mihaiu*.

Din mil'a lui Dumnezeũ Craiulũ Ardealului, domnului Par-tilorũ Tierii Unguresci, si Spanului Secuilorũ, iprocã.

Dela Tatal Dumnezeũ, prin Domnulũ nostru Isusu Cristosu: Buna sanetate, Pace trupésca si sufletésca, Domnie fericita si in tóte Partile inlargita, poftescũ Mariei tale cá Domnului milostivũ.

Milostive Dómne! suptũ acui Domnu e Craire, si suptũ ale cui Aripì, in Pace lina, si in Biusiagũ mare amũ traitũ, 23 de ani, pàna acumũ. Nu numai noi, ci inca si Tiar'a un-gurésca toata. Si besericele cele amarãte au dobãnditũ scã-
pare si scuteala. Silitamũ cu acestu neamũ slabitũ si intune-catũ alũ nostrũ a multiemí Mariei tale, ce de slabiciune mare, namũ avutũ putere cu alta, fãra numai cu Rugaciune pentru sanatate Mariei tale, si a Scaunului slavitũ, si pentru Fericit'a casa a Mariei tale. Éra acumũ dupa-ce Dumnezeũ, in minunatũ chipũ neaũ ajutatu dupa surumania nóstra, cu Tipografi'a rumãnesca, sè o ridicamũ din porunca Mariei tale, dupa nisiot'a prectilorũ rumãnesti, inceptamũ a tiparì câte-
v'a Propovedaniũ, pentru ingrupaciunea mortilorũ, si pentru cá acésta este Pãrg'a dintãiu a Tipografieii nóstre, cu alta acum nu putemũ, ci cu acésta ne inchinamũ Mariei tale cu mare smerenie: si ne legãmu pre aceia cá pàna candu ne va costa milostivulũ Dumnezeũ, pàna atunci totu vomũ silh se slujimũ Mariei tale. Éra acumũ nu ce amũ voitũ ci numai ce amũ pututũ amũ inchinatũ mariei tale.

De acumũ de ne va ajudã Dumnezeũ, Tiindũ milostivulũ Dumnezeũ pe Maria ta in pace si in sanetate, suptũ Aripile Mariei tale, de alte prilejuri inca vomũ da Rodu Tipografieii nóstre. Éra acestũ lucrũ puținũ primeste maria ta cu mil'a Craiasca, si Domnulũ Dumnezeũ se tie pre Maria ta intru ani multi si buni, pre lauda numelui seu, si pre intramarea Besericeii si a tierii, si pre bucuri'a nóstra Aminũ.

Slugi mai mici si plecati, ai Mariei tale: Pop'a Ioanu din Vintiũ, cu toti protopopii si cu totũ Sãborulũ Rumãnilorũ din Ardealũ.

Cuvantū Catra cetitori. Dela Domnulū Isusū Cristosū, Milă, Pace, si sanatate, tuturorū Cetitorilorū poftescū.

Tóta scriptur'a dela Dumnezeū e insuflata, si e de folosū spre invetiatura, spre Certare, spre Dojana. Asia dice Pavelū Apostolulū in a 2 carte la Timofteū, cap. 3, stich. 16. Deci din scripturi trebuie sa ne invetiamū vrerii lui Dumnezăū ce poruncesce se facemū. Cum zice Cristosū la Ioanū, cap. 5, stich 39. Ispititi scripturile, ca vāsă pare voua, a ava intru ele viatia de veci, in a 2 carte la Timofteū, cap 3, stich 15, zice: Si tū din porobocie ai stiutū scripturile Sfinte, carele te potū face pre tine intieleptū spre spāsenie. Davidū in Salomulū, 118, stich 105. Lumin'a piciorului mieū cuvantulū teū. Lipsă este dreptū inse de cuvantulū lui Dumnezau, ca si de lumină in Casă in vremea de Noapte; ca Prorocii si Apostolii, saū luminatū dela duhulū Sfintū, nu leaū fostū lipsa de carti multe, eara noi cu scripturile se ne indreptamū, se luamū invatiatura Certare. Cum zice Davidū Salomulū, 2, stich 12. Luati cercetare că se nu se manie Domnulu, si se periti din calea diriapta. Nenevitenii de naū vrutū si auzitū si sa intielēga propovedani'a lui Ioana, nu sarā fi pocaitū, ci peste 40, de zile arū fi peritū. Ioana, cap, 3. Si in zua de astazi din cuvantulū lui Dumnezau eau mantuitū, ca multi auzindū propovedani'a invatiatoriului, tiī in minte tōte zilele vietiei, inca si la ciasulū mortii, dintraceia vorū avea chielciugū. Acēsta lipsa si slabiciune, vazandū intru nēmulū nostru, care pana intratata aū sositū pentru neintielesulū scripturilorū, catu cele poruncite de Dumnezăū, mai tōte au venitū intru uitare. Pentru care lucru amū nevoitū de multa vreme se radicamū Tipografie, pentru luminarea Neamului nostru. Ajutatuneaū Dumnezăū in minunatū chipū, si amū tiparitū aceste Propovedanii, (pārga Tipografie). De petrecanie mortilorū: mai la tōta Vārsta de ómeni de osebi; Temelia este totū din scriptura sfinta. Cum se si vede că tōte cuvintele scripturii sant insemnate cu cap, si stich. Aflavei neste cuvinte, cum e in cartea lui Ioanū, cap, 1 de pe pradatorii lui Ioanū, de eam scrisū anume: (sabeusienii Haldeienii), si Pétra scumpa (Carbunculusiu) inpritee, 31*) care in biblia sloveniasca nu sânt, aflavei intralte carti cercandū cu deadinsū. Aflavei si cuvinte, pentru că Rumanii nu graimū totū intrunū chipū. Cum este, vea, pricin'a au adeverintia, In alianū, in protiva, Haina, folosulū, alduiala, blagoslovenia. Si altele care leamu pusū, dupa obiceiū cum graiescū pre aceste locuri. Dupa aceia rugamū pre cetitori, unde veti afla gresitu cu duhulū blandetielorū indreptati: că noi inca amu silitu incatu amu pututū se nu gresimū, mil'a lui Dumnezau cu noi cu toti Aminū.

Propovedani'a intaiu.

Candū Móre omulū Batranū si intieleptū.

Rugaciune inaintia, Propovedaniei.

O Dómne Dumnezăulū Sireagurilorū, carele esti puternicū in tōte faptele tale. Intieleptū si minunatū esti in judecata ta; Direptū Esti si neschimbatoriu in fagadasiurile tale; inaintea ta o dómne cu smerenie mare staū si slujescū ingerii cei sfinti si slaviti? ochii tei cei sfinti iubāscū dreptatea, si urascu strambatatea. Scaunulū giudecatii tale, asia sfinta si Curata, catu pacatosulū nu pōte sta inaintea ta, pana atunci, pana candū nu se va pocal de pacatele sale. Ispove-

dimune tie Dómne, ca noi in multe chipuri amū gresitū, in aleanulū taū cu Cugetele, cu faptele, si cu gandurile nōstre; Pentru care ne Pedepsesti si ne certi éra in multe chipuri, in tineretiele noastre cu boale multe, in betranetiele noastre Cu slabiciune mare, la sfirsitū si cu moarte. Dereptū esti dómne, éra noi toti santemū pacatosi si vinovati; Direptesū si giudecatile tale? O Dómne. Eartane pecatele nōstre. Si fi cu noi in tōta viati'a nōstra, intarestene pre noi in credintia cea direapta, cum candū se va apropia Ciasulū mortii nōstre atunci inca cu indrasnire si cu bucurie mare se poata treace sufetele nōstre din acēsta lume in fericaciunea de vecie; unde imparatiesci, o tatalū Dumnezăū? cu fiulū taū celū sfintū si cu Duhulū sfintū. Intruna pana in vecia vécului Aminū.

Tatalū nostrū:

КЪВЪНТЪ ДѢЛА БЫТІЯ

1. Moise, Capū 27, stich 2.

ІАТЪ ЯМЪ БЪТРИЙТЪ, ШІЙ НЪ ЦІЖЪ ЗЪЯ МОРЦІЙ МЪЛЪ.

Ticalósele si bieteles neputinciósele Batranetie, candū sa apropie de mórte, 2. Lucruri aū deprinsū a face. Intaiū jeluiește, plange, si varsa lacramile sale cū amara mare, pentru aceste doua Lucruri:

1. Intaiū că binele celū de demultū, in care saū dezmiardatū in tineretiele sale totū saū sfirsitū si aū trecutū, numai pomana aū ramasū.

2. A doua că rautatile, si greutatile, saū apropiatū ca o turma saū ca una șireaga mare.

De vei întreba ce este binele de demultū; in care saū dezmiardatū Batranii pana candū aū fostū tineri;

1. Intaiu zilele cele dezmiardate, infurite, si de toata bucuria pline; si anii cei multi si buni, Cari trecura ca fumulū. Despre acestea Canta sfintū Davidū Craiū si Prorocū, Salomulū 102, stich 15, 16 zicandū: „zilele omului santū ca iarba: „ca flórea campului asia infloreste. Ca vântulu trece prin elu si „nu va mai fi, si decii nu se mai cunoaste locul lui. Si „eara, Salomulū 101, stich 4. Ca sa sfarsira ca fumulū zilele „mele, si oasele meale arsara ca foculū. Si eara, stich 5, zice. „Batutū fui ca earba, si sa usca inim'a mea, catū mã uitaiu „si de mancari pania mea. Si eara, stich 6, zice de glasulū „geamatului meu, sa lipira oasele, miele de pielia mea. Si „eara intracesta Salomū stich, 12 zice. Zilele mele ca umbra „plecate si eu ca earba uscamavoiu.

2. A doua Planga Batranii, si jaluiasca, Ca sau topitu puterea trupului loru, si santū fórte impresurati de nevoi, dreptacea zice Davidū Prorocū, Salomulū 101, stich 1. Pentru aceia Paine ca cenusie mancavoiu, si beutura mea cu plangere mestecaiu.

3. A treia Planga eara Batranii; ca sau vestezitū flória si frumsetia tineretii loru. Ca fatia Batranilorū nu este neta, trupulū sa scutura de slabiciune mare; ochii sau intunecatū, mintia inca sau slabitu. Pentru aceia zice, intieleptulū Solomonū in cartea besericei cap, 12, stich, 3. zicandū „Aduți aminte despre Roditoriulū taū in vremea tineretielorū „tale. Panacandū nu voru veni zilele perirei, si pana candū

*) Inca si mai multe vei afla.

„nu voru veni anii de pre carii vei zice: numă placă acestea: „pana nu se va intuneca soarele, cu lumina, cu luna, si cu „stelele de preuna.

In care cu intieptul Solomonă numara greutatea batranetieloru, de unde sa cunoste ca au oamenii batrani forte multe nevoi: de plansă si de jele.

2. A doua potă Batranii in batranetiele loră si asa bu-bucura si a sa dezmiarda.

Intaiă cu Patemile si nevoile acelea ce au pașitū din nastere pana in batranetie, toate au trecutū de la dansii. Cadesa a sti, boalele, foametia, scumpetia, razmiritele, si toate rautatile cele de demultū. Dupa acestia, trecutaū dela ba-trani si mintia cea Iudisiōra, a tineretielorū, caria se lipia de dezmiardaciunea trecatōre si insielatore a acestii lumi.

2. A doua aū de ce sa si bucura batranii (alesi carii au trairu viatia dumnedieiasca).

1. Intaiu ca sau apropiatu aceia vreme in care curandū se va sfarsi calia cea lunga, si greutatea vietii lorū: de aciasta sau bucuratu Batranulū Timoteiu: Cumū scrie in a 2, Carte a lui Pavelū la Timoteiu, cap 4, stich 6, 7, 8, unde asia graieste: ca eu ma jartfescu, si este aprōpe vremea mer-sului meu; cea Vitejie buna eu o amū vitejitu, alergaria o amū savarsitu, Credintia oamū ținutū, cei inapoi, pusami este mie Corona dereptatii, cariam va da mie domnulū in-traceia zi, celu giudecatoriu dreptū, eara nu numai mie, ce si tuturorā, carei asteapta cea stralucita venirea lui.

A doua ōra, ca eata inaintea usii este vremeia cea de demultū dorita, in carea se vorū odihni batranii de ostenelele lorū. De pre aciasta vreme este pomenire la Ioanū Apocalipsi, cap, 14 stich 13. Unde asia graieste: „Si auziu glasū din „ceriu zicandumi, scrie, fericiti mortii carii morū de acumu „in domnulū, asiai zice duhulū, ca sa sa odihneasca de oste-„nelele sale, ca faptele lorū vorū merge dupa ei. Aciasta zi „fericita oau poftitū sfiutū Davidū craiu, Salomulū, stich 5 „dicādu: aratami Dōmne sfārsitulū meu, si masura zilelorū „mele cātui? se stiū ca santū pana la o vreme.

3. A treia oara ca sau apropiatū vremea trecerei din ciasta lume trecatōre, in viatia cea de vecie, unde bucuria va fi fara de sfārsenie. Vedeti crestinilorū dinū tracestia dinū toate, ca au bietii batrani si de ce se bucura, si de ce sa vaeta.

Avutaū si sfiutulū Isacu Patriarchulū inca in batranetiele sale, si de ce se bucura si de ce se vaeta, precumū sā cu-noaste dintraceste cuvinte ceam cetitū acumū. Unde asia graieste zicandū:

Eata amū batranitū, si nu stiū zua mortii mele. Care mai chiar si mai luminosū sa dezlegamū putemū intielege sa dezlegamū aceste, 4 intrebari;

1. Intaiū cine aū graitū aceste cuvinte;

2. A doua cui leaū graitū;

3. A treia candū saū in ce vreme leau graitū;

4. A patra ca ce au zisū cumū cā elū nu cā cei foarte batranū ce incasi nu stia zua mortii sale.

Intrebarea dintaiu era aciasta, cine au graitu aceste cuvinte cu amaraciune ca aceia;

Raspunsulū e acesta. Graitā sfiutulū Isaacū Patriar-chulū, carele au cugetatu 100 si 80 de ani baitie cap 35 stich 28 Candū asia erā de slabitū de batranetie, catū intre

doi ficiori ai lui nau stiutū face usebitura, naū pututū cu-nōste unulū dintraltulū, care de ei este Iacobū, si carei Isacū, cā era ochii lui intunecati.

De aici eara putea intreba cineva: cu cātū Matusalemū, Adamū, Noe; si altii multi mai multū au custatū de cātū Isaacū.

Dara ce pōte fi ca nice unulū de ei naū fostu asia orbū si cu ochii intunecati ca Isaacū.

Doara elū aū fostū mai vinovatū si mai pacatosū de-cātū ceialalti.

Raspunsū. Ba nau fostū Isaacū mai pacatosū nice au cazutū aceia orbiciune pre Isaacū din templare sau din norocu-rau. Ce din Tielepciunea cea mare a puternicului Dumnezaū. Cum asia Blagoslovenia cu care vrea Isaacū sa Blagosloveasca pre Isavū; sa pogora pre capulū lui Iacobū, din voia si toc-mala lui Dumnezaū.

2. A doaua intrebare, cui au graitū Isaacū Patriarchulū aceste cuvinte;

Raspunsū. Graitā lui Isavū ficiorului celui mai mare alū lui, cum sā cunoste din cartea dintaiu alū lui Moisi Pro-roculū, ce sa chiama baitie, cap 27 unde; dela versiulu din-taiu asia se cetesti Istoria. Si arū fi candū arū fi batranitū „Isaacū, si arū fi intunecatū ochii lui atata catū nu putea „vedea. Chiemā pre ficiorulū lui celū mai mare pre Isaavū, „si zise lui. Dragu fiulū meū, care raspunse lui eatame, (cumū „arū zice aicea santū dragū Tata) si zise. Eata amū batra-„nitū si nu stiū zua mortii mele. Rogute dreptū in sa, iati „Armele sapaidacele si Arculu taū, si iesindū la campū va-„neazami vanatū, șim fa mie mancare, dupa voia mea, cadesa „a sti cumū place mie, si o ada inaintea mea sa manancū, „ca sa te Blagoslovasca sufletulū mieū, mai nainte de ce asiū „muri iproci:

3. A treia intrebare. Candū au graitū aceste Isaacū Patriarchulū;

Raspunsū. Atunci candū era aproape de moarte.

4. A patra intrebare. Care aū zisū; cumū ca elū nu cācei foarte batranū ce incasi nu stia zua mortii sale?

Raspunsū. Cumū dintraceasta sa intielega toti oamenii, Ca elū asia aū trairū, cumū in toata viatia lui naū esitū afara dinū mintea lui Ca sā nusi aduca aminte de Moarte. Ce de ce au fostū mai neadeverita si mai ne stiuta zua mortii lui. De aceia mai cu mare grije au fostu. De trecerea lui din ciasta lume. Aciastai deslegatura cuvintelorū. Eani se vedemū si invatiaturile;

1. Invatiatura din tāiu este aciasta.

Cā nevoile si Boalele, nu potū veni pre oameni dintam-plare si din narocū raū. Ce numai din Voia si Tocmala in-tielēpta si Minunata, Aputernicului Dumnezaū? si Dumnezaū inca nu le sloboade intraltū chipū fara numai pre slava Asfiutū Numelui saū, si pre Binele Iubitilorū sai.

Dereptatea acestii invatiaturii Cunoastesa din Pilda lui Isaacū Patriarchulū, cumū ati auzitu si mai susū, ca pre Isaacū naū cazutū intunecarea ochilorū din tamplare, ce din Voia si tocmala lui Dumnezaū? si inca nu pentru alta au slobozitu Dumnezaū Aceia nevoe pre elū, fara numai cu Blagoslovenia sa pogoara pre Iubitulū Iacobū. Nu pre lapadatulū Isavū.

1. Ora dintaiū Acestii invatiaturi este aciasta: Cā de va cadeā Nevoile si Boalele pre oameni din tamplare, saū din norocū raū, asia narū fi Dumnezaū Grijitoriu si socotitoriu a

toate? Ca Dumnezeuşia poarta Grige de oamenii sai Cumş nice unş parş de pre capetele lorş nu póte cadea fara de voia lui, la Maşteiş, cap, 10, stich 29, 30 zacialo 37. zicândş. „Au nu doua pasarele se vandş intrunş fileriş; si un'a de „iele nu cade pre pamentş, fara voia Parintelui Vostru. Eară „perii capului vostru incatş numerati toti.

2. A două Oca. Ca dersh cadea ceva pre oameni dinş tamplare saş dinş norocş raş: fara stirea lui Dumnezaş asia Dumnezaş este stiutoriu de toate. Dreptacea nu poate fi nimica din tamplare.

3. A treia Oca. Ca nice o perire nu este in orasiş, Careă se nu o sloboada Dumnezeş. Asia ne invatia Amosş Proroculş cap 3, stich 367. Eanş se vedemş ce folosş are aciasta invatiatura:

Folosulş dinş taiu este invatiatoriu;

Ca ne invatia sa stimş cumş in ce chipş aş pututş face Dumnezaş si rodi toate faptele Mari, si Micş, si Mijlocii, fara de toata osteneala, si Micsiurarea slavei sale. Asia le poate Griji toate fara osteneala sa, si fara de scaderea slavei sale. Dupa aceia sa stimş ca vare ce patimş toate acelea Dumnezaş leau croitu pre noi, cu Manile sfintiei sale. Pen-traceia sale rabdamş. Cu rabdare mare depăce, Gandindş ca i cu greş in samciava stramurarii a zverli. Ca aş zisu Dom-nulş Cristosş lui Saulş la deania Apostolilorş, cap 9, stich

5. Safimş dara plecati si smeritş, si candş ne ciarta Dumnezaş pre noi pentru pecatele nóstre, sa zicemş cu smericiune mare cu Eli Popa cum scrie 1-a carte a lui Solomonş capş, 3, stichu 18. Elui Domnş si sa faca asia oare cumui place.

Alş doile folosş este certatoriu sau infruntatoriu.

Ceara si infrunta pre ceia carii nu vorş se priceapa cā fara de Voia lui Dumnezaş nice o nevoe nu pogoara pre oameni;

De aicea este ca simtindş Mana lui Dumnezaş nu potş rabda cu rabdare de pace, cesş gata a sa sfadi si cu Dum-nezaş. Asia facura Israiltenii de multe ori, dupa ce esira dinş pamentulş Egiptului. Carii candş sau spareatş, si candş au fostş in pustie foame si sete, sfadiasca cu Moisi si cu Aronş. zicândş: Ca ce neati scosş afara din Egiptş pentru aceia ca sa murimş in pustie. Cumş sa cunoaste in a 2-a carte a lui Moisi in ishodş, capş 14, stichş 12.

Mai intieptş au fostş Iovş Patriarchulş Carele multş au patitş de satana, de sabeusiani, de haldeeni, de muerea sa, si de Prietenii lui, ce incasi cu mare smerenie au zisş: „la cartea lui capş 1, stich 21. Dumnezaş miaş datş, Dum-nezaş miaş luatş, Blagoslovitş sa fie numele Domnului: si „Iara capş 19, stich 21 zice: O, Voi Prietenii mei, Miluitime, „Miluitime Pre mine, au fieva Mila de mine ca mana lui „Dumnezau mă batş pre mine. Naş zisş ca satana, saş sa-„beusianii, si haldeienii, facura mie suparare multa. Ce mana „lui Dumnezaş mă batu pre mine.

3. A treia hasna (Veselitóre).

Cā veseleste pre toti Amarştii, si pre toti nevolnicii. Ca vare in ce ciasş pricepş, Ca mana lui Dumnezaş este pre ei, numai de catş sa gandeasca, ca Mana lui Dumezeş nu e mana pismasiului, ci mana a Parintelui dulce, Care nu dinş urgie ci dinş Dragoste saş slobozitş, pre dansii. Pre cumş sfintş Pavelş Apostolş adevereaza la Evrei cap 12, stich 6, zicādu: Pre carele ilş iubeste Domnulş ciartalş:

silu bate vare pre cinelş primeste fiu. Asiai intielesulş in vatiaturii dinş taiu.

2. A doua invatiatura este aciasta:

Nime nu póte invatia asia multş, Nice poate costa asia indelungş, cumş sa póta sti cu adeveratş si fara indoiala zua Mortiei sale; Cu adevarş multş au fostş invatiatu sfintulş Isaacş Patriarchulş, indelungş au si custatş ca traise 108 de ani la baitie cap 35, stich 28, ce incasi eani asculta ce graieste; Eata amş batranitş si nu stiş zua mortii mele;

Oca dinş taiu este aciasta:

Ca randuita este oamenilorş sa moara de odata, si dupa aceia sa fie giudecarea ce candş sa moara cinesiş nime nu stie cumş de aciasta marturiseste sfintş Pavelş Apostolş la Evrei cap 9, stich 27:

2. A doua sà va ca cu stiintia mare, si cu viatia lunga au Blagoslovitş Dumnezaş pre sfintii cei de demultş, ce nice unuia dinş transii nau datu de stire zua mortii lorş, (fara numai lui Moisi si a cativa preste randş). Dupa Aciastea dupa toate ai putea intreba: Ce poate fi unde Dumnezaş asia au ascunsş zua mortii oamenilorş; Cumş nice intieptii, nice Batranii, nu potş sti zua mortii lorş?

Raspunsş: 1. Naş ascunsş aceia Dumnezaş fara de oca Ce intaiu, pentru aciasta cumş totş Omulu, sa petreaca zilele vietii sale in frica Dumnezeiasca, si se nu se surpe cu hraboria trupasca si cu insielaciunea lumii.

2. A doaua, pentraciasta cumş totş omulu sa viaze Dumnezeiaste de va se moara in fericaciune; ca dupa Viatia spurcata nu poate fi se nu sosasca Moarte Groaznica. O Doamne sfinte? Catui de mare Nebunie, A petrece Omulş Viatia in care narş vrea se moara?

3. A treia, Pentraceia inca aş Ascunsş Dumnezaş zua Mortii; cumş totş Omulş in toate Ciasurile sa fie gata a face Bine cu surumanii, pana candş este viu. Cā dupa Moarte nime nu va dobandi Vreme dea face bine cu surumanii.

Ce hasna are aciasta invatiatura;

1. Intaiş, Ne dojeneste Cumş sa traimş pana vomş costa, cu Rugaciune, si cu Privighiere, cumş asia candş va va veni Domnulş Cristosş se ne ia sufetele noastre, se ne afle facandş Voia sfintiei sale. Pre aciasta ne dojenieste insusi Domnulş Isusş Cristosş la mateiu, cap 24, stich 42, 43, 44, 45, 46, 47, zicādu: dereptş inse priveghiati, ca nu stiti in care ciasş „Domnulş Vostrş va veni. Era aciasta sa stiti, „cā dersh stş stapanulş casei, in care ciasş va veni furulş, „arş priveghia si narş lasa sai sape casa lui. Dreptş „aciasta si voi fiti gata: ca in ciasulş care nati gandi, fiulş „omenescu va veni. Oare cine este sluga credincioasa si in-„intielépta, pre carele puse Domnulş lui spre gloata casei „lui; sa dea lorş hrana in vréme. Fericitu de sluga aceia, „carele viindş Domnulş lui, va afla facandş asia. Adevarş „zicş voua, ca preste toata avutia lui punelva pre elş“.

2. A doua, ne dojeneste pre Priveghiere si pre rugaciune, pre cumş ne invatia sfintş Petru Apostolş in I-a carte cap 5, stich 6, 7, 8, unde asia graieste. Plecative dreptacea „suptş puternica mana lui Dumnezaş, ca se va ridice pre „voi in vreme: Toata grija voastra aruncādu spre dānsş: ca „lui grije de voi. Fiti trezvi, priveghiativa cā pizmasiulş vostru „diavolş ca unş leu racnindş incungiura cautandş pre cinş „arş inghiti“.

Dupa aciestea dupa toate să tocimū ciamū auzitū pana acumū pre prilejulū de acumū: Bine vedemū toti carii santemū straini aici la ingropaciunea acestui Prietenū crestinū alū nostrū, ca elū inca nu ca ce era intieleptū si batranū, ce inca si pana candū au custatu aū pututū zice, ceau zisū in vremea de demultū Isaacū Patriarchulū: eata amū batranitū si nu stiu zua mortii mele.

Ca alalta eri era viū si eata acumū este mortū, alaltaeri graia si eata acumu tace ca mortulū. Inpartia surumanilorū, si eata acumū cei vii facū bine cu elū ca'lū ingroapa cu cinste, pana acumū elū au facutū bine cu Preutii Bisericei, éra acum Preutulū povesteste lauda lui, ferice de tine O fratele nostrū ca tu te odihnesti pentru cai muritū in Domnulū. Si faptele tale mergū dupa tine. Aciasta adevereaza Glasulū dinū ceriu la Ioanū Bogoslovū Apocalipsis cap 14, stich 13, zicandū: si auziu glasū din ceriu zicandumi: scrie fericiti mortii carii morū, de acum in Domnulū, asiai zice duhulū ca sē se odihneasca ostenelele sale, că faptele lorū vorū merge dupa ei. In care fericaciune sa ne dea si noua tuturorū parte Tatalū, Fiulū si Duhulū sfintū Aminū.

Rugaciune dupa Propovedanie.

O Tatalū, Fiulū si Duhulū Sfintū sinta Troitia intro uniciune de plinū. Harū de vecie damū noi inaltiei cei sfinte ai tale, pentru ca neai roditū pre Chipulū si pre Asamanarea ta, si neai Blagoslovitū nu numai cu viatia lunga pre cestū pamantū ce si cu multe daruri trupesti si sufletesti. Rugamune Doamne Sfintiei tale, cumū de acumu inainte inca fa bine cu noi cu pacatosii tai, si in ce chipū neai pazitū si neai ținutū in tineretiele noastre, asia nu ne lasa pre noi nice in batranetiele noastre, ci ne intareste in slabiciunile noastre, si ne da duhulū taū celū sfintū cumū toate supararile se le putemū rabda, cu rabdare mare de pace. Eara dupa ce vomū trece din ciasta lume: sa putemū dobandi Corona cea ne vestezita a vietii de veci, prinū Fiulū tau celū sfintū prin Isusū Cristosū Aminū.

Tatalū nostrū.

Rugaciune dupa Propovedanie.

Harū mare, si de veci.

Cartile

intrate la concursu până in 31 Devembre 1888 pentru premiile academiei romane si anume celu mare de 12000 lei noi ce se anuntia la câte 4 ani si alu statului de 5000 l. n. numitu premiulu Eliad.

1. Istori'a Romaniloru din Daci'a Traiana de A. D. Xenopol, professoru la Universitatea din Iasi.

Motto: „Nu sunt vremile sub cirm'a omului, ci bietulu omu sub vremi“.

Miron Costin.

Volumulu I. Istori'a veche din vremile cele mai vechi până la intemeierea tieriloru romane (cu patru charte). Iasi, Tipo-litografia H. Goldner, Strad'a Primariei 1888.

2. Suvenire Contimpurane. Emanciparea țiganiloru. — In archivele Kisineului. — Fratii Cuciu. — Din anulu 1848. — Din copilarie, din tineretie. — Epilogu de G. Sionu membru alu Academiei Romane. Bucuresci. Tipografi'a Academiei Romane (Laboratorii Romani) Strad'a Coltiei Nr. 42. 1888.

3. Romanii din muntii apuseni (Motii) de *Teofilu Fràncu* si *George Candrea*. Scriere etnografica cu 10 ilustratiuni in fotografie. Bucuresci. Tipografi'a moderna, Gr. Luis, Strad'a Academiei 24. 1888.

4. A. I. Odobescu. Scrieri literare si istorice 508, 547, 651, III. Volumuri. Bucuresci. Editur'a librăriei Socec & Comp. Calea Victoriei 7. 1888.

5. Elemente de economie politica de *P. S. Aurelianu*. Membru alu Academiei Romane, si alu Societatii de economi'a politica din Parisu. Bucuresci. Tipografi'a Academiei Romane (Laboratorii Romani) Strad'a Coltiei Nr. 42 1888.

6. Atheneulu Romanu si cladirile antice. Cu *Domū Circulariu*. Conferentia rostita la XIV Februarie de A. I. Odobescu cu o alocutiune introductiva de C. Esarcu. Formatu Foliant. Bucuresci 1888.

7. Cartea Tieranului. Igien'a si medicin'a poporana de Dr. I. C. Dragescu. Editiunea II-a. Constantia. Tipografi'a romana D. Nicolaescu 1888.

8. Alexandru Philippide. Introducere in Istori'a limbei si literaturii romane. Iasi. Editur'a librăriei. Fratii Siaraga 1888.

9. Mehedintii. Studii Geologice, tehnice si Agonomice cu privire particulara asup'r'a mineraleloru utile. Carbuni, arama, feru, manganazu, bismutina, marmura, granitu, serpentinu etc. insoțite de carta geologica a judetiului Mehedinti si de numeroșe figuri in textu de *Math. M. Draghicenu*. Bucuresci. Tipografi'a Alexandru A. Grecescu 1885.

10. Reforma agrara de Dumitru Iancovici. Doctoru in dreptu. Brail'a așteia tipo-lit. Pericles M. Pectemalgiaglu 1888.

11. Exploatarea mosiiloru prin meteagiug de P. S. Aurelianu agricultor. Bucuresci tipografi'a Academiei Romane (Laboratorii romani) Strad'a Coltiei Nr. 42. 1888.

12. Constantinu de Stamati-Ciurea. Opuri dramatice tomulu I. Cernauti 1888. Editur'a si proprietatea societatii filarmonice „Armoni'a“. Tipografi'a archiepiscopala.

13. Calatorii prin tiara romanésca de Elen'a Didi'a Odoric'a Sevastos. Iasi tipografi'a nationala. Strad'a Alexandri 11. 1888.

14. Th. D. Sperantia. Anecdote populare. Bucuresci. Tipografi'a si librari'a scóleloru. Strad'a Lipcani, 96.

15. Novele de Duiliu Zamfirescu. Bucuresci Editur'a librăriei Socec & Comp. Calea Victoriei, Nr. 7. 1888. Pretiulu 5 lei.

16. Unu sistemude invetiamentu romanescu. Lucrare originala de St. Georgescu Carpen, institutor in capital'a Bucuresci. Tipografia si Libraria scóleloru, strad'a Lipscani 96. Vis-a-vis de gradina sf. George nou 1888. Pretiulu 50 bani.

Nicol. Mihaescu. Frumósa Valentina. Poema 1888. Tipo-Litografia A. Friedmann.

17. I. P. Florantinu profesor de filozofia la liceulu statului din Iasi a concursu cu optu carticele: Metod'a nóua de Abecedar carte generala. Gradina de copii 75 pag. 18. Metod'a nóua

de a învăția aritmetică 30 pag. — Estetica știința filosofică despre frumos și arte 123 pag. — Aritmetica elementară partea 4-a 116 pag. — Metodă nouă de a învăția desenului 30 pag. — Recreăriuni Froebeliene 23 pag. — Horea Roman originală 109 pag. (acea scriere strinsă oprită dincoace, pentru care unele persoane au suferit și închisoare, pre cându de altă parte critică a o aflate lipsită de ori-ce valoare literară). Din acestea optu cărțile numai două sunt tipărite în 1888.

Afara de publicațiunile intrate la concursu ne mai veni unu opă din cele mai necesare pentru toate claselor societății omenesci, dela unulu din barbații cei mai bine cunoscuți că scriitoriu practic, totodată inspirat de sublime idei umanitare. Acelu opă este:

Tractatu de Igienă publică și de poliție sanitară.

De Dr. I. Felix, profesorul la Universitatea din București, membru Academiei române, membru Consiliul sanitaru superioru.

Partea a două. Bolele și Bolnavii. București. Tipografiă Academiei române. 1888 pag. 592, prin urmare unu volumu foarte respectabil de 37 côle, tipăritu curățu.

Ne ținem de placută datorința a reveni la această lucrare, pentru a cărei valoare stău bune celelalte publicațiuni prea bine cunoscute ale lui Dr. Felix.

Trei opuri, alu ddloru Xenopolu, G. Sion și Odobescu au în vedere premiulu celu mare de 12 mii; toate celelalte se pare că aspira numai la celu de 5000. Scrierile dlui Odobescu sunt cunoscute publiculu românului mai de înainte, era acilea o parte mare din acelea se vedu adunate în trei tomuri.

Din scrierile dlui Xenopol este cunoscută dincoace de munti: Teoriă lui Rösler, Studiu asupra staruintei Românilor în Dacia traiană 1 vol. 299 pag. Coprinsulu Istoriei Românilor vol. I. pusă acum la concursu se poate cunoște pe deasupra din Programulu cursulu de istorie a Românilor dela Universitatea din Iași (anulu școlar 1886—1887), care tipăritu la timpulu seu ajunsese și dincoace de munti, împartitū pe lectiuni, din care facem aici locu la câteva, precum:

Lectiă I. Istoriografiă timpurilor noastre și importanța istoriei nationale. Istoria nu este o colecție de fapte trecute, care să fie de invetiatura celor viitoare. Caracterulu faptulu istoric. Istoria constată direcțiunile. Esemple: împărăția mahometană, socialismulu, revoluția franceză. Istoria în vremuri vechi o artă (literatură), acum știință. Nu trebuie se caute a zugrăvi trecutul, ci alu întielege. Pentru această trebuie se constate adevărulu. Greutatea descoperirii acestuia în faptele mici, nu în cele mari. Istoria totuși trebuie să se bazeze pe cercetări amenunțite. Studiulu trecutulu produce și o impresie asupra simțimentulu, că ori-ce știință; aceea a naturii în spațiu, a istoriei în timp. Istoria este mai strinsă legată de ființa omulu decât natură. Cercurile care lega pe omu de istorie: familiă, nămulu, orasiulu, provinciă, poporulu, rasă. Celu mai puternic, poporulu. Istoria natională mijloculu celu mai de-

stoinic de întărire a patriotismulu. (*Xenopolu* în *Convorbiri literare* XVI pag. 300*).

Lectiă II. Asieizarea geografică a țierilor locuite de Romani. Romanii asiezați deosebitu de marea familie latină. Pe cându această formă că unu continentu în apus, Romanii sunt în resăritu o insulă latină într'o mare de Slavi. Țierile romane cuprinse într'unu triumphiu de riuri. Triumphiulu de munti din launtrulu acestuia și asieizarea lui fatia cu dănsulu. Formă extraordinară a regiunii locuite de Romani. Exceptie la regula, că o *nationalitate este unu basen, o granită, unu munte*. Carpații pricină hotărâtoare a desbinării Romanilor. Explicarea duplulu statū din pôlele lor: Muntenia și Moldovă. Inriurirea Carpaților asupra legăturii în care Romanii au intrat cu diversele popore. Carpații au fostu cu toate aceste adapostulu nationalității noastre. Neapasarea naturii fatia cu omenirea. *Xenopolu* în *Convorbiri literare* XV pag. 385).

Lectiă III. Scitii și Agatirsii. Herodot și valoarea marturisirilor sale. Topografiă Scitiei. Locuțiile Scitilor și ale Agatirsilor. Aceia nomazi până la Carpați, aceștia asiezați în cetatea muntilor. Numele remase dela Sciti până în dilele noastre: *Pyutus, Siantus, Ordessos, Maris*. Acestu de pe urma desemnă în Herodotu Oltulu, nu actualulu Muresiu. Ce însemna radicalulu *mar*. Explicarea numelui *Maramuresiulu* (*Hasdeu* Ist. Crit. Capit. Herodotu. *Tocilescu*, Dacia înainte de Romani p. 37—53 și 109—149, *Xenopolu* în *Convorbiri literare* IX, p. 64).

Lectiă IV. Scitii și Agatirsii. Morăvurile lor, ale Scitilor crude și săngeroase. Religiunea Scitilor. Fiindu nomazi, prada Persiei. Expediția lui Darius din 513 înainte de Chr. Agatirsii asiezați, exploateza minele, cultiva via și albinele. *Rasă* acestor popore. Nu sunt Mongoli cu totă descrierea lui Hipocratu. Etimologiă tuturor remasitelor limbei lor duce la încheierea, că este unu popor de via *eranică*. Agatirsii erau probabil de aceeași origine, de ore-ce singurele două nume proprii remase dela ei sēmăna cu acele scitice. (*Tocilescu* I. c.)

Lectiă V. Getii și Dacii. Scitii la nordulu Dunării; *Tracii* la sudulu ei. *Getii* locuiau la începutu la sudulu fluviulu, fiindu pe atunci popor semi-nomad. După mărtea lui Filipu II. Getii începu a se asieza pe malulu nordic alu Dunării, unde îi găsescă expediția lui Alexandru. Totu aice Dromihete prinde pe Lizimach. De și Getii urmăza înainte a stă și la sudulu fluviulu, centrulu de greutate alu statulu lor se stramutase la nordu, la care contribuī și navalirea Celtilor. *Dacii* locuescu la începutu la sudulu Dunării în Rodopu; mai târziu se stramută împreună cu Getii la nordulu ei. Cum se face de ei ocupa Transilvania. Interpretarea adevărată a loculu din *Pliniu*, IV 12.

Lectiă VI. Getii și Dacii. Getii și Dacii sunt două ramuri ale aceluiași popor. Asemănarea este atât de mare, încatu uneori autorii vechi îi confundă împreună. Ei sunt de *rasă tracică*, de care se ținu Albanzii de astăzi. Explicarea albanismelor limbei române, care sunt nu numai

*) Indicăm în unele locuri scrierile ce aru putea fi întrebuintate. — Pentru unele din lectiuni trebuie ore duble.

o inriurare in vocabularu, ci constitutiva. Geto-Dacii nu sunt *Germani* (confusiunea lui Iornandes), nici *Celti*, nici *Slavoni*. Etimologiile extraordinare invocate in sprijinulu acestoru pareri. Analis'a numelui *Cerna* in legatura cu numele de planta romanu *zërna* si cuvântulu *a se zîrni*, a deperi la umbra. Tracii si prin urmare Getii si Dacii sunt *Erani*. (*I. van den Gheyn*, Les populations danubiennes, Bruxelles 1886.)

Lecti'a VII. Organizarea Geto-Daciloru. La inceputu predominau Getii, mai apoi Dacii. *Viatî'a materiala*: La inceputu chiaru la nordulu Dunarei, jumetate nomazi, se asiază definitivu pe timpulu domniei Daciloru. Cultur'a meiu-lui, (originea cuvântulu *mamaliga*.) Acea a vinului. Creșterea animaleloru; cai vestiti. *Locuintî'a*: orasie de lemnu, bordes; cunoscu luxulu (ospatiulu datu lui Lizimach). *Imbracamintea*: Portulu nationalu românescu nu este in totalitate nici geto-daco nici romanu. *Comerciulu*: Monezile gasite in Daci'a sunt dela Filipu II, Lizimach, si republic'a romana.

Lecti'a VIII. Organizarea Geto-Daciloru. *Religiunea*. Caracterulu societatiiloru antice, de a fi dominate de religie, se regasesce la Geto-Daci. *Zamolxis* schimba politeismulu religiunei loru in o imitatie a religiei lui Zoroastru. Este singuru apoi adoratulu că zeu. *Gebeleizis* zeulu binelui si *Mart* (?) alu reului. Principiulu nemuririi accentuatulu cu o deosebita putere; luatulu din acelu tracicu alu lui *Dionisos Sabasius*. Obiceiulu Traciloru, de a plânge la nascere, se reafă astadi la Românii din Macedoni'a. Organizarea religiósă; profetulu lângă rege. *Deceneus* lângă Boerebiste, *Veziuas* lângă Decebalu. (*Tocilescu*, I. c.)

Lecti'a IX. Organizarea Geto-Daciloru. Moravuri, Curagiulu loru nespusu, din caus'a credintiei in nemurire (*Appetitus mortis*). Mândri'a si iubirea loru de neatâr-nare. Cruzimea loru. *Poligami'a*, relasarea moravuriloru. *Be-ti'a*; reactiune: Ctistii si reform'a lui Deceneus. Organizarea sociala: nobilii *Tarabosti* séu *Pilofori* si poporulu de rëndu, *Comati*. Organizarea politica intarita sub Daci. Ideea lui Decebalu de a civilisá si intarí pe Daci prin cultur'a româna. Organizarea *militara*. Caracterulu rasboinicu alu Geto-Daciloru. Armele loru si machinele de resboiu.

Lecti'a X. Luptele Romaniloru cu Dacii. Pentru ce unu poporu cuceritoru nu se pôte oprí in cuceririle sale. Getii erau popóre mai alesu pradatóre. Dacii dupa-ce se organizéza devinu ofensivi. *Cesaru* vroia se'i astêmpere. Desfacerea statulu dacu dupa mórtea lui *Boerebiste*. Amesteculu loru in luptele lui *Antoniu* cu *Octavianu*. Generalii romanu cauta a slabí pe acestu poporu indrasnetiu. Luptele Romaniloru cu Dacii sub *Domitianu*. Tratatulu rusinosu alu acestuia. *Traianu* si scopulu expeditiei sale la inceputu. Elu nu voia sè cucerésca Daci'a.

Lecti'a XI. Expediti'a cea dintâiu a lui Traianu in Daci'a. Traianu este acelu ce ne da nascere si caus'a suferintieloru nóstre. Pregatirile expeditiei I: drumulu sapatu in stêncile Dunarei. Traianu nu putea urmá decâtu un'a din cele 3 căi ce conducéu dela Dunare in launtrulu Daciei, căi aratate de *Tabula Peutingeriana*. Elu intra pe la *Viminacium*, trece pe la *Bersovia* (Bîrsav'a) bate pe Daci la *Tapae* (Tapi'a) si petrunde spre capitala prin vaile Timisiului si ale Bistrei. Decebalu cere pace.

Lecti'a XII. A dou'a expeditie. Decebalu calca tratatulu. Furi'a lui Traianu; gândulu de a cuceri Daci'a este efectulu unei simtiri revoltate. Traianu ataca pe Decebalu prin Transilvani'a. Stabilirea itinerarulu prin *Amutri'a* (Motru) *Pons Aluti*, *Arutela* (Lotru) si prin pasulu Turnulu rosiu, in Transilvani'a. Motivulu schimbarei ataculu. Strasnici'a luptei. Luarea Sarmizagetzului. Daci'a supusa. (*Xenopolu* in *Revue Historique* din Parisu, Iulí—Augustu 1886.)

Lecti'a XIII. Colonisarea Daciei. Virtutea egala a invingatoriloru si invinsiloru. Nu este o rusine a ne coborí si din Daci'a. Insemnatatea cuceririi Daciei in ochii Romaniloru. Serbarile. Column'a lui Traianu. Masurile esceptionale pentru alipirea Daciei de imperiulu romanu. Multimea cea mare a colonistiloru. Colonisarea oficiala, nu din Itali'a; cea voluntara mai alesu din ea. Chiar elementele aduse de aiure erau romanizate. Sistemulu urmatu de Romani, in colonisarea loru (*Goos* in *Archiv für siebenbürgische Landeskunde* 1874).

Lecti'a XIV. Elementele colonisarei. Colonistii din *Asia Minóra*; nume proprii si zeitati grecesci. Pastrarea constiintei nationalitatiei loru. cu tóta romanisarea loru, se vede in intrebuintiarea limbei grece in inscriptiuni; apoi in colegiile constituite de ei spre a savirsi cultulu loru deosebitu. De aici se esplica elementele grecesci *vechi* in limb'a romana. Care sunt acestea? Colonistii din *Dalmati'a*, adusi mai alesu pentru esplotarea minelor; acei din *Gali'a*.

Lecti'a XV. Elementulu romanu. Venitu din buna voi'a lui in tiar'a aurului. Mare majoritate a numeloru patronimice si zeitatiiloru sunt romane. Limb'a inscriptiiloru cea latina. Elementulu militariu. Organizarea militara a Romaniloru. Legiunile, alele si cohortele. Puterniculu mijlocu de romanisare alu armatelor. *Tabulae honestae missionis* si *veteranii*. De aicea explicarea cuvântulu *batrînu* pentru insemnarea mostenirii razasiesoi. Legiunile ce s'au constatatulu a fi stationatu in Daci'a.

Lecti'a XVI. Poporati'a bastinasia. Parerea lui Maioru. Argumente generale care se opunu desiertarei tieiei de locuitorii vechi. Analisa spuselor autoriloru romanu. Terminologi'a geografica, a muntiloru, triburiloru, riuriloru, orasielor. Puçinele numiri romane, cu tóta intensitate colonisarei. Dacii sunt romanisati. Analis'a inscriptiiloru. Cohortele si alele de Daci in celelalte parti a le imperiulu romanu.

Lecti'a XVII. Organizarea Daciei romane. Impartirea Daciei. Coloni'a *Malvensa* si *castrele severiane* dovedescu existenti'a Turnu-Severinulu pe timpulu Romaniloru. Sporirea impartirii Daciei din dóua in trei parti insemna unu adaosu de poporatie. Organizarea *politica*. Organizarea *municipala*. Deosebirea intre *municipiu* si *colonie*. Argumentulu dedusu de aice pentru staruinti'a Daciloru sub stapînirea romana.

Lecti'a XVIII. Organizarea Daciei romane. Istori'a cător-va orasie daco-romane: *Potaissa*, *Apulum*. Elementele organizarei municipale. *Ordo decurionum*, *duoviri*, *quattuorviri*, *ediles*, diversele feluri de preoti. Organizarea *colegiiloru*. Lista de bucate a ospetiulu datu de unu colegiu. Influenti'a colegiiloru asupra desnationalisarei poporulu dacu.

Lecti'a XIX. Viati'a Daco-Romaniloru. Indeletnicirile materiale. Minele de aur, parte ale statului romanu, parte impartite la veterani. Colegiile aurariloru. Modulu cum Romanii exploatau minele. Minele de sare, feru si marmura. Agricultura, industriile; numeroase si poporate colegii: *fabrorum, centonariorum, utriculariorum, nautarum, dendrophorum* arata ce mare a trebuitu se fia poporati'a Daciei, ca se aiba nevoie de atiti'a mesteri. Colegiulu *lecticariloru* arata bogati'a ei.

Lecti'a XX. Constructiunile. Siosielele si urmele lor. *Valurile:* acelu apusanu intre Tisa si muntii apuseni; acelu nordicu pe la Mojgrad. Acelu din Moldov'a si Basarabi'a dela Carpati pe la vadulu lui Isacu pana langa Cetatea Alba era meritul a aparati'a nu Dacia, ci Scitia (Dobrogia). *Amfiteatre, bai* in Apulum, in Varhely de astadi si in Mehadia. *Temple* si case de intrunire ale colegiiloru. *Viati'a morala:* poesii mormintale. Distractii intelectuale.

Lecti'a XXI. Istoria Daciei sub Romani Sub *Traianu*. Sub *Adrianu* incepu navalirile Sarmatiloru. Adrian darima podulu? Este numitu „restitutoru Daciei“. Sub *Antoninus* se rescola provincialii Daci ce nu erau inca romanisati. Sub *Marc-Aurelu* rasboiulu cu Marcomanii atinge si Dacia. Sub *Comodus* se stramuta 12,000 familii de Daci din munti in launtrulu provinciei. *Septimiu Sever* intaresce garnizon'a; castrele noue severiane. Sub *Caracala* se arata *Gotii, Marcianus, Gordianus, Galienus* 'i combatu. Gotii nu s'au stabilitu nici macar provisoriu in Dacia, ci numai o pradau. *Aurelianu* parasese Daci'a, nu din cauza ca dinsa era ocupata de Goti, ci pentru a putea aparati'a mai bine restulu imperatiei. Analogie cu retragerea legiuniloru dela Rin.

Lecti'a XXII. Parasirea Daciei de Romani. — Teori'a lui Roesler. Originea, temeiulu si istori'a acestei pareri. *Sulzer, Engel* combatuti de *Petru Maior, Miklosisch, Roesler, Tomaschek, Hunfalvy, Schwicker* combatuti de *Iung, Pic* si *Budinski*.

Lecti'a XXIII. Parasirea Daciei de Romani. Critic'a spuselor autoriloru romani. *Flavius Vopiscus* nu este vrednicu de credintia. Espune parasirea dupa jurnalulu imperatului Aurelianu. *Eutropius*. Romanii nu puteu gasi adapostire in Moesi'a, care era mai pustiita de catu Daci'a. Insusi Eutropiu se contrazice raportandu ca generalii lui Hadrianu staruisera la imperatulu se nu lase, prin parasirea Daciei unu numeru atatu de mare de Romani in prad'a barbariloru. Romanii bogati incepusera a parasati Daci'a inainte inea de Aurelianu. Ei nu asteptara unu ordinu oficialu spre a fugi. Cei saraci, cari nu puteu fugi ramasera.

Lecti'a XXIV. Parasirea Daciei de Romani. *Toponimia* actuala pastradia mai multe numiri geografice, care nu s'ar esplicati in casulu candu Romanii ar' fi parasitu Dacia. Puține nume de localitati, caus'a acestei imprejurari; puține de munti, caus'a; mai multe de riuri. Discutarea tuturoru numiriloru. Chestiunea filologica in derivarea numiriloru de astadi din acele vechi. (Alte argumente in contr'a teoriei roesleriane in cursulu mai tarziu alu lectiuniloru).

(*Xenopol*. Teori'a lui Roesler. In editi'a franceza; *Les Roumains au Moyen-âge*).

Lecti'a XXV. Navalirea barbariloru. Importantia acestei perioade a ist. Romaniloru 1) *Gotii*. Asiediarea loru primitiva in Scandinavi'a, de unde se cobora la Nistru. Stau in acesta regiune pana candu sunt impinsi de Huni peste Dunare. Valulu de langa Galati in legatura cu *Am. Marcel, XXXI. 3*. Tesaurulu dela Petrusa (Closca cu puii de aur). Gotii n'au statu in atingere cu Romanii, ci numai iau pradatu. Explicarea lipsei gotismeloru in limb'a romana. 2) *Gepizii* alu doilea grupu de popore germane, atingu Daci'a numai puçinu cãtra apusu.

Lecti'a XXVI. 3) Hunii. Descrierea acestui poporu. Hunii intra si prada in Daci'a prin apus. Pannoni'a. Calatori'a lui *Priscus* la Attila. Itinerarulu. Riurile *Drecon, Tigas* si *Tyfsas*. Satele de locuitori indigeni care dau lui *Priscus* malaiu si mied. Acesti locuitori nu erau Romani, ci Slavoni. *Ausonii* lui *Priscus* nu insemna pe poporati'a romana, ci este unu terminu arhaicu pentru Romani. Istori'a ulterioara a Huniloru. (*V. Burla* in *Revist'a d-lui Tocilescu* II. p. 285).

Lecti'a XXVII. Efectulu navalirii asupra Daco-Romaniloru. Cei bogati fugu in launtrulu imperatiei. Dupa parasirea Daciei sub *Galienus* poporati'a saraca incepu a fugi in munti. Aurelianu recunoste numai in chipu oficialu o stare de lucruri existenta. Ca saracii nu se destieredia inaintea unei navaliri. Unde au fugitu Romanii totu deun'a inaintea Tatariloru. Marturisirea lui *Rogerius*, ca inaintea marei navaliri tatare, poporati'a se retrasese in munti. Acelasi lucru s'a intemplat in tote tierile unde poporati'a civilisata a imp. romanu a fostu espusa navalirii violente (*Svitier'a, Tirolu, Moesi'a*). Retragerea Romaniloru in munti explica disparitiunea vietii de statu si a orasielor romane.

Lecti'a XXVIII. 4) Avarii. Sunt mongoli inruditi cu Hunii. Calatori'a loru din Asi'a in Pannoni'a. Si ei constringu pe Daco-Romani din-spre apusu. Efectulu celu mai insemnatu alu navalirii loru fu aruncarea. 5) Slaviloru asupra Daciei. Locuintele *Sclaviniloru* si *Antiloru*. Ei urca Carpati pe din afara, pentru a fugi de Avari si se asiadia in munti alaturea cu Romanii. Romanii au pututu deci primi elementulu sloven alu limbei loru la nordulu Dunarei. Nu este nevoie a'i duce la sudulu ei (Roesler).

Lecti'a XXIX. Inriurirea slavona. *Terminologi'a geografica* a tieriloru romane e in mare parte slavona, atatu in partea siesului unde locuesce astadi o parte din Romanii catu si in munti, in vechiulu loru adapostu. Enumerarea riuriloru, muntiloru, orasielor si satelor cu numiri slavone. *Terminologia agricola* latina, arata ca Romanii n'au parasitu nici chiar in munti cu totulu agricultur'a: acei slavoni arata ca acesta ocupatiune luati o intindere mai mare dupa asiediarea Slavoniloru intre ei. *Terminologi'a pastorală* aprupe tota latina sau dacia.

Lecti'a XXX. 6) Bulgarii. Rasa mongola din care o parte se asiada in Moesi'a, care, fiindu de mai inainte ocupata de Slavoni, Bulgarii se slavizaza. *Inriurirea bulgara asupra Romaniloru este deci repetarea acelei slavone.* Inriurirea bulgara are unu caracteru specialu, pe calea religioasa. Bulgarii isi intindu stapanirea pe malulu nordicu alu Dunarei, si primindu crestinismulu in form'a slavona, 'lu impunu supusiloru lor, Romanii. Demonstrarea acestui faptu. Nu este deci

trebuinția de a explica introducerea ritului slavu la Români prin petrecerea lor la sudul Dunării (cum vrea Roesler).

Lecti'a XXXI. Crestinismulu la Români. Istori'a creștinismului la Bulgari. Românii au primitu dela ei numai unu ritu nou; nu au devenitu creștini prin Bulgari. Erau creștini inca din timpul Romanilor. Dovad'a limbistica. Numeroșii termini creștini ai limbei române, de origine latina. Cum se se esplice această împrejurare, daca Daci'a a fostu deslipita de imperiulu romanu la 270, căci sunt mai mult termini latini, care nu s'au pututu introduce la Români decâtu dupa recunoșcerea religiei creștine dreptu religi'a de statu a imperiului român, d. e. *biserica*.

Lecti'a XXXII. Crestinismulu la Romani. Românii din Daci'a au ramas in legaturi cu acei din Moesi'a si dupa Aurelianus. Moesi'a era insa foarte bogata in elementu romanu. Spusele lui Priscus despre Romanii cu care Hunii aru veni in atingere, nu se potu referi decâtu la acei din Moesi'a. Constantin Porfirogenitulu. Elementulu român se intindea până peste Balcani, in Traci'a (Procopius). Mai in josu predomia elementulu grecescu. Poporati'a româna din Moesi'a avea in secolulu IV episcopii sei. Asi'a dar până prin véculu alu VI-lea Românii din Daci'a au statu in atingere cu acei de preste Dunare si au pututu primi notiunile creștine.

Lecti'a XXXIII. Despartirea Romanilor in cele 3 grupe ale lor. Slavonii si Bulgarii introducându se in Moesi'a, respinsera elementulu român in Balcani, si desnationalisându pe cei ce remasera, intrerupsera continuitatea acestui elementu. Asi'a se despartira Românii in acei din Daci'a, din Macedoni'a si din Istri'a. Dovada istorica a retragerii Romanilor din Moesi'a către sudu inaintea navalirei. (Manuscriptulu muntelui Atos, viati'a sf. Dimitrie, Kekavmenos). Analogiile si deosebiriile limbistice intre cele 3 grupe române se esplica numai din aceste fapte.

Lecti'a XXXIV. Crestinismulu bulgarescu la Români. Bulgarii introdusera stapênirea lor asupra Romanilor, candu acesti'a erau creștini dupa ritulu latinu. Ei avea chiaru cărți latine scrise, dovada cuvântulu *sfânt'a Scriptura* si altele, care arata că le era cunoscuta sciinti'a de carte. Bulgarii introdusera cu sil'a form'a inchinării lor la Romanii din Daci'a. Legend'a romana pastrata de *Cantemir*; cea bulgara concordanta in *Tiarstvenica*. Romanii nu avea unu scaunu particularu bisericescu, ci erau deadreptulu supusi sub arhiepiscopulu bulgaru, caus'a pentru care nu se intênescu episcopii vechi la ei. Relatiunile tieriloru române cu scaunulu patriarchalu din Ohrid'a (Prim'a Iustiniana) dovedescu, că Romanii au fostu intorsi la biserica bulgara in timpul intêiului imperiu bulgaru. Efectulu ucigatoru de spiritu al inriuririi bulgare.

Lecti'a XXXV. 7) Ungurii. Dela restrângerea stapênirii avare prin Bulgari, Romanii incepu a se cobori spre siesu, in unire cu Slavonii. Intemeierea de orasie; agricultur'a si viati'a de statu. *Voievodulu* si *boierii*. Pe timpul venirii Ungurilor se aflau in Transilvani'a voievodatele bulgare: *Munumorut*, a carui poporatie era insa romana, dovada existenti'a *Satului More*; *Glad* strabunulu lui *Ahtum*, si acelu romanescu alu lui *Geliu*. Presenti'a Romanilor dovedita si

prin cronicarulu rusu *Nestor*; alu 4-lea ducatu *Kean*; alu 5-lea *Salanus*.

Lecti'a XXXVI. Pe unde au intratu Ungurii in Transilvani'a. Descrierea Ungurilor: Mongoli, a trei'a editie a Huniloru. Ungurii in *Ateluzu*. Originea *Securiloru*. Ungurii au trecut prin jurulu Carpatiloru, pe la nordu si au intratu in Panoni'a venindu in atingere cu Românii prin partea apusana. Spusele lui Anonimus, confirmate de *Nestor*, arata veracitatea cronicariului ungurescu, pe care in zadaru se încerca alu ponegri Roeslerienii, spre a dobori marturisirea lui in privinti'a Romaniloru.

Lecti'a XXXVII. Caracterulu navalirei unguresci. Ea fu mai multu o *cucerire*, si nu deplina a tierisioreloru urzite in Daci'a sub stapênirea bulgara. Tote aceste tierisiore pastréza autonomi'a lor, unele chiaru pe principii lor. Sudulu Transilvaniei sub *Kean* remane liberu până la *Stefanu I*. Romanii insielati la inceputu prin recunoșcerea unor drepturi din partea navalitoriloru, sunt apoi apasati de ei totu mai tare, cu câtu se intaresce stapênirea unguresca, până ce ajungu in cea mai degradatôre robie. Din această supunere nedeplina a tieriloru de preste munti sub Ungurii se esplica neatênarea relativa a Transilvaniei până in timpurile mai noue.

Lecti'a XXXVIII. Starea Romaniloru sub Ungurii. Este in timpuri mai vechi multu mai buna că in cele mai noue, de unde incheierea ca la inceputulu cuceririi maghiare Romanii se bucurau de mai multe drepturi pe care le perdū mai tardiu. *Proprietatea* si *nobilimea*; cercetarea documentelor ce le amintescu.

Lecti'a XXXIX. Urmare. Organizarea militara. *Voievozii* si *Knejii*. Luau parte la diete sau *congregatiuni*. Concluziune din această stare respectata a drepturiloru poporului romanu in privirea teoriei lui Roesler. Daca poporulu romanu aru fi emigratu in Transilvani'a dupa-ce Ungurii devenisera stapanii tieriei, aru trebui sa-i gasimu la inceputu fara drepturi si apoi dobândindu-le cu incetulu. Faptulu că ei au mai întâiu drepturi pe care le pierdu in urma, dovedescu ca poporulu romanu a fostu *supusu* si nu *imigratu*. Această impregiurare intarita prin starea agricola a poporului romanu. (Pentru toate aceste lectiuni vedi Teori'a lui Rösler).

Consemnarea contribuiriilor

colectate prin Dl. Partenie Cosm'a dela 1 Iuliu până la 31 Decembre 1888 in favorulu scôlei civile de fete cu internatu a „*Asociatiunii transilvane*“ in sum'a totala de 1088 fl. 11 cr. v. a., cari s'au adausu la colect'a anterioara.

Constantinu Dancaneti, economu in Sadu, Savu Pitin Oprisoru, econ. in Ocn'a, Ioanu Casanu, econ. in Vestemu, Maté Elia, econ. in Felsó-Ujvar, Nicolau Danila, econ. in Mohu, Anna Parau, economa in Ibisdorfu, Filip Popp, econ. in Iabeni'ti'a, Ioanu Bodea, econ. in Luncani, Ioanu Draghici, econ. in Maceșd, Vasile Nistoru, econ. in Cut, Vasile Bratu, econ. in Cut, Tom'a Tanase, econ. in Aiud, Birisi Ioana, econ. in Sacelu, Barbus George, econ. in Seini, Neculae Ciotlos, econ. in Nadosulu-Sas, Simonu Mog'a, econ. in Sâsciori, câte 1 fl.; Vasile Greda, economu in Cacov'a, 50 cr.; Ioanu

Hegbeli, econ. in Boiu-mare 1 fl.; Anna Para, económa in Sighisóra 50 cr.; Anna Medrea, económa in Vidacutu-rom. 50 cr.; Ioanu Dum'a, econ. in Siarpatac 1 fl.; Michailu Juncar, econ. in Boiu-mare 1 fl.; Tom'a Chisi, econ. in Boiu-mare 50 cr.; Michailu Crisanu, econ. in Boiu-mare. George Gotia, econ. in Reheu, Maria Tipografu, económa in Blasiu câte 1 fl.; Anica Parchila, econ. in Sieica-mare 50 cr.; Teodor Pop'a, econ. in Bradu 1 fl.; Necolae Harhoiu, econ. in Dupusdorf 50 cr.; Tamás George, econ. in Apa, Vasile Cosman, econ. in Veseudu, Michail Tusan, econ. in Válaszut, Alexe Moldovanu, econ. in Visuia, Hutius Todoru, economu in Visuia, Moldovanu Todoru, econ. in Stupini, Ilie Hurmezanu, econ. in Szt-Mihai de câmp., George Csoba, econ. in Moravitzza, Const. Truti'a econ. in Casteiu-romanu câte 1 fl.; Onea Brézu, econ. in Mihalti, 50 cr.; Gligoru Siuteu, econ. in Casiova, Mihaila Borda, econ. in G. Szt-Imre câte 1 fl.; Ioanu Siandor, econ. in Füleháza 50 cr.; Molnár Ilés, econ. in Seini, Ioanu Radu, econ. in Lupeni, Ioanu Marginénu, in Boianu, Petru Udrea, econ. in Vulcan, Ioanu Zsilip, econ. in Vulcan, Pavelu Bucsi'a, econ. in Ibisdorf, Neculae Ciugudén, notariu in Poiana câte 1 fl.; N. N. 5 fl.; Ioanu Horsi'a, proprietariu in Bia 2 fl.; George Ganea, econ. in Alma-sas., Ilie Bicheriu, econ. in Rosia-secasiului, Michailu Aranjosi, econ. in Frau'a câte 1 fl.; Basiliu Radu, econ. in Alm'a, Ioanu Olténu, econ. in Ghiasia-sup. câte 50 cr.; Vasile Comanu, econ. in Sielcau, Ioanu Botomanu, econ. in Sialdorf, Neculae Irom, econ. in Bui'a, Pavelu Davidu, sen. econ. in Bui'a câte 1 fl.; Ion Balla, econ. in Sialdorfu 50 cr.; Pavelu Badiu, econ. in Stenea, Anna Sabau, económa in Selcau câte 1 fl.; Iacab Lazurca, econ. in Maros-Oroszfalu 50 cr.; Lapusianu Manoila, econ. in Sendresci, Pop Cosztan, econ. in Súrgyefalu, Isidoru Grindén, econ. in Sibiu, Alexandru Fratici, econ. in Hasiq, Simion Sierbu, econ. in Cisteiulu-rom., Ioanu Puscasi, econ. in Bratfaleu, Gitta Antal, econ. in Borhid câte 1 fl.; Ion Munténu, econ. in Ibisdorfulu-Sas. 50 cr., Ion Presban, econ. in Nyires, Ion Boranescu, econ. in Boiti'a, Stefanu Némtiu, econ. in Brosteni, Moise Bránd'a, econ. in Câmpeni-Surducu, Iustine Grecu, económa in Gurasada, Tóder Hampu, econ. in Ibisdorfu-rom., Ilie Iug'a, econ. in Mediasiu, Ion Cristea, econ. in Gabud, Moise Zogravu, econ. in Topárcea, Constantinu Iovita, econ. in Bocsia-montana, Alexandru Moldovanu, econ. in Stupini, Iosif Chisio, econ. in Stupini, Todorica Truti'a, econ. in Olah-Csesztve, George Staicu, econ. in Poiana, Dumitru Oprisi, econ. in Bórta, Petru Florea, econ. in Gambasi, Zéhan László, advocatu in D.-Szt-Márton, Vasile Komjati, econ. in Aranyos-Megyes, Piday Adam, econ. in Seini, Augustinu Sigarteu, econ. in Agriesi, Csineg Antoniu, econ. in Sindresci, Pavelu Bud, econ. in Sisiesci câte 1 fl.; Mihaila Marcu, econ. in Boiulu-mic 50 cr.; George Fulica, econ. in Feriház, Petru Colceriu, econ. in Boiulu-mare, Verona Olténu, económa in Sighisóra câte 1 fl.; Sofia Fintoc, econ. in Boiu-mare 50 cr.; Todor Sioptorénu, econ. in Majos, Iuon Deki, econ. in Oroszfalu câte 1 fl.; Ion Heusi, econ. in Sadu 50 cr.; Stefanu Marcu, econ. in Dumbrava, Gavriila Horsi'a, econ. in Tóké, Pavelu Papp, econ. in Tóké, Samuelu Eisenberg, comersant in Mediasiu, Stefanu Truti'a, economu in Aiud, Iuliu Branea, econ. in S. Petru de câmpie, Ion G. Baltesi, econ. in Ocn'a, Ioanu Mehesi, econ. in Haşfalau, Nistoru Purdu,

econ. in Rucar, Iosifu Literatu, econ. in Luti'a, Nec. Vasu jun. in Ocn'a, Vasile Prodea, econ. in O.-Bogáth. Ioanu Vladu, econ. in O.-Bogáth, Stefanu Prodea, econ. in O.-Bogáth, Sofia Candea, econ. in Boiu-mare, Neculae Santa, econ. in Sighisóra, Fronu Bura, econ. in Siec'a-mare, Neculae Iug'a, econ. in Bretea-rom., Iosifu Munténu, econ. in Ocn'a câte 1 fl.; Todoru Rusu, econ. in Benedek 50 cr.; Ion Munténu, econ. in O.-Bogat, George Pascu, econ. in Porcla, Ioanu Mihi, paroch in Sibiu, Ioanu Craciunu, econ. in Rusi, Maria Russu, económa in Reghin, Aron Negruse, econ. in Mezó-Ujlak, Gavriila Russu, econ. in Mezó-Ujlak, Alexa Husa, econ. in Mezó-Ujlak, Ion Parau, econ. in Ibisdorfu-sas. câte 1 fl.; Alexe Suci, econ. in Mediasiu 50 cr.; Neculae Popa, econ. in Vetiel, Marconiu Sinea, econ. in Batiza câte 1 fl.; Iosifu Bastea, econ. in Cincu-mare 50 cr.; Augustinu Mineni, econ. in Tiapu, Basiliu Barbu, econ. in Geoagiu de sus, Simeonu Pop, econ. in Geoagiu de sus. Ion Coman, econ. in Hasfalau, Ion Piso, econ. in Rachita câte 1 fl.; Ion Negrea, econ. in Deal 50 cr.; Gligoru Giurc'a, econ. in Valea Geoagelului, Chirila Neculae, econ. in Mindszent, Mariti Uilacan, preotésa in Uzdi-Szt-Peter, Vasile Máthé, econ. Dâmbul de câmpie, Simionu Suci, econ. in Ciagulu-mare, Pavelu Ciufudeanu, econ. in Cisteiulu rom., Onu Dabárta, econ. in Cisteiulu rom., Anic'a Marcu, económa in Cisteiulu român câte 1 fl.; „Persieu Associatiune de anticip. in Seini 50 cr.; Ludovig Simonu, proprietariu Sângiorgiu de câmpie 5 fl.; Ion Chirc'a, econ. in Sadu, Ion Draghici, econ. in Sadu, Iosifu Naitia, econ. in Resinari, Ion Blos, econ. in G. Orsiov'a, Cosm'a Giurc'a, economu in Tatoi, Ion Floc'a, economu in Topárcea, Anna I. Salomiu, económa in Topárcea, Iónu Paraénu, economu in Topárcea, Sola László, econ. in Apa, Iónu Banea, econ. in Cichindélu, Sipos Gavriilu, econ. in Regin, Todoru Olténu, econ. in G.-Sóakna, Vasile Mer'a, econ. in Héttbüek, Szakáts Pál, econ. in Poka, Alexandru Cornea, econ. in Magyaró, Georg Fleischer, econ. in Bátor, Aurelu Popovici, econ. in Arad, Cujman Magiar, econ. in Gloganu, Achimu Mipa, econ. in Bratei, Tom'a Calinu, econ. in Sacadate, câte 1 fl.; Vasilica Cristea, econ. in Aiudu, Gál György, econ. in Kis-Fülpös, Iónu Parau, econ. in Ibisdorfulu-sas., Ilie Bacila, econ. in Agerbiciu, Iónu Hegbeli, econ. in Boiu-mare, Patrichie Badeu, econ. in Boiu-mare, Ilie Lomnesianu, econ. in Ocn'a, A. Berinde, protopopu in Seini câte 50 cr.; Iónu Bosoru, econ. in Casci, Dumitru Popoviciu, econ. in Sadu câte 1 fl.; Iónu Bolog'a, econ. in Geógiulu de susu 50 cr.; Neculae Porumbu, econ. in Hamb'a, Iónu Chendi, administr. protopp. in Fräua, Iónu Achimu, econ. in Presac'a, Pavelu Fratila, econ. in Presac'a, Iosifu Schiau, econ. in Presac'a, Salomi'a Aronu, econ. in Alamaru, Sofi'a Pusca, econ. in Alamaru, Neculae Solomonu, economu in Alamaru, Neculae Bunea, econ. in Sadu, Iónu Munténu, econ. in Cenade câte 1 fl.; Mari'a Simtionu, econ. in Sibiu, „Persieni“ asociatiune de creditu in Seini câte 50 cr.; Sor'a Bucurelu, econ. Resinari, George Bot'a, econ. in Sântu-Martinulu de câmpie, Nicodinu Susmanu, econ. in Strazsa, Iacobu Arsenie, econ. in Gurariu, George Siuluti, econ. in Abrudu, George Rehovénu, econ. in Cálnicu, Iosifu Kato, econ. in Apa, Neculae Radu, econ. in Héttbüek, C. Harsianu, econ. in Casva câte 1 fl.; B. T. 2 fl.; Iónu Hermanu, econ. in Csongra 1 fl.; Ionu

Bolg'a, econ. in Buzás-Bocsárd, Teodoru Bab'a, economu in Craciunelu, Ioanu Aronu, econ. in Sialdorfu, George Tóderu, econ. in Sialdorfu, Achimu Draganu, econ. in Sialdorfu, Vasile Benche, econ. in Sialdorfu, Petru Mog'a, econ. in Sebesiu, Iónu Radu, econ. in Sebesiu, Iosifu Opriti'a, econ. in Sebesiu, N. N., Todea Ittu, econ. in Csobanca, Sebastianu Henzelu, banchieru in Sibiiu, Dicoiu Crucénn, econ. in Brosteni câte 1 fl.; Tinu István, econ. in Rusi 50 cr.; Vasile Tatu, econ. in Rusi, Nichiforu Pascu, econ. in Felső-Sebesiu, Petru Todea, econ. in Alsó-Kósaly, Ionu Calvarasianu, econ. in Stenea, Ionu Brancovénu, econ. in Rosi'a câte 1 fl.; Mari'a Tatu, econ. in Vestemu, Neculae Bucurenci, econ. in Bungarantu câte 50 cr.; Ionu Czabr'a econ. in Rovás, Michaila Costea, econ. in Vidacutu-rom. câte 1 fl.; Ionu Iordache, econ. in Sacadate 50 cr.; Neculae Hatieganu, econ. in Mihaltiu, Todoru Avramu, econ. in Straj'a, Marie Ónca, econ. in Tatoi, Ion Rosca, econ. in Tusiu, George Telecénu, econ. Felső-Oroszi, Neculae Blos, econ. in G.-Orsova, Androuu Frenz, economu in Maros-Oroszfalu, Chirila Deacu, economu Maros-Oroszfalu, Rachil'a Mog'a, econ. in Sasciori câte 1 fl.; Kozma Lászlo, econ. in Seini, Ionu Band'a, parochu in Rosi'a câte 50 cr.; Ion si An'a Suciú, economu in Magarei, Chirila Brebanu, economu in Láczfalu, Grigorie Dobricénu, economu in Sisiesci, Michaila Brebanu, economu in Sisiesci, Ionu Trifu economu in Hori, Costinu Chiriacu, econ. in Marnin'a, Moise Hatieganu, econ. in Fintoagu, Kádár George, econ. in Sisiesci, Ionu Dragomiru, econ. in Ibisdorfu sas., Ionu Mirion, econ. in Sasciori, Neculae Mihuti, econ. in Carasteu, Molnár Árpád, econ. in Abrudu, An'a Vinti, econ. in Veseudu, Ionu Danu, econ. in Teiu, A. Márcosanu, econ. in Haró, On'a Popescu, econ. in Tatoi, Pavel Vladu, econ. in Tatoi, Chiforu Popescu, econ. in Tatoi, Iosifu Munténu, econ. in Tatoi, Vasile Dăbărtă, econ. in Cisteiul rom., Vasile Muscanu, econ. in Mező-Szt.-Mihály, câte 1 fl.; Neculae Brendusi, econ. in Czelna 50 cr.; George Bizdere, econ. in Retégu 1 fl.; George Papp, proprietaru in Basesci 5 fl.; „Persien“ asociatiune de creditu in Seini, Vitan Kriska, econ. in Pecsetszeg, Vasile Sliamu, econ. in Pecsetszeg, Stefanu Budeu, econ. in Riu de mori, Iacobu Bugiu, econ. in Glogoveti, Iónu Cotiofana, econ. in Siorostinu, George Rosiu, econ. in Ó.-Herepe, George Carnati, econ. in Cisteiu rom., Constantin Indreiu, econ. in Strazsa, George Báts, econ. in Orascie, câte 1 fl.; Mart'a Pocșe, econ. in Carasea 50 cr.; Stefanu Munténu, econ. in Cricau, Neculae Prezsa, econ. in Benicin, Iónu Groz'a, econ. in Cacova, An'a Rotariu, econ. in Bui'a, câte 1 fl.; Dumitru Ludu, econ. in Mediasi, Michaila Soncrinu, econ. in Sighisiór'a câte 50 cr.; Sintilie Dragomiru, econ. in Presaca 1 fl.; Neculae Vesteménu, econ. in Sibiiu 50 cr.; Neculae Suciú, econ. in Rusi, Paraschiv'a Solomonu, econ. in Alamor, Moise Ioanusi, econ. in Alamoru, Iónu Stoic'a, econ. in Alamoru, Iftenie Pappu, econ. in Sürgyefalu, Alexe Berinde, protopopu in Seini, Petru Ciuciure, econ. in Ioba, Zacharie Ringea, econ. in Dumbrava câte 1 fl.

(Va urmá).

Reuniunea româna de agricultura din comitatulu Sibiiului.

Este cunoscutu din foile periodice romane, că o societate de romani din Sibiiu si din ținutu de cătiv'a ani incóce ostenise intru infiintierea unei Reuniuni de agricultura cu sfera de activitate intinsa la tóta romanimea cultivátore de pamentu din acésta tíera; éra cându vedúra că nu se póte căstigá aprobarea unoru statute cu unu scopu asia de largu, s'au bucuratu si de aprobarea statuteloru pentru „Reuniunea româna de agricultura din comitatulu Sibiiului“. Cercu de activitate restrinsu este acesta, elu inse totu póte se aiba rezultatele dorite pentru poporatiunea désa si numerosa a comitatului acestuia, éra exemplulu seu póte se aiba urmari binefacátore si pe unu teritoriu multu mai intinsu.

Transilvani'a este o tíera agricola cá si celelalte tieri invecinate, nu asia fertila dela natura precumu e de exemplu Munteni'a si Banatulu; totusi o parte fórte considerabila din teritoriulu seu este asia de binecuvantata, in cătu daca sistem'a invecchita si ruginita de cultura i s'ar preface prin reforme radicali in alt'a intielépta, si daca sarcinele publice nu aru fi asia disproportionata, acésta tíera ar mai putea nutri bine inca ½ milionu de ómeni pre lângă căta poporatiune are ea astadi.

Se pare inse, că in nici-unu ramu alu activitatii omenesci reformele nu sunt mai anevoióse cá tocm'a la poporatiunea rurala, care nu crede in nici-o teoria pâna nu vede rezultatele. Acésta greutate inse nu va descúragia intru nimicu pe reuniunea din Sibiiu. Unu inceputu frumosu s'a facutu, că-ci dupa installarea sa Reuniunea, a si ținutu in Decembre anulu trecutú o adunare numerosa de agricultori in vecinulu orasiu romanescu Seliste. Cu acea ocaziune presedintele Reuniunei on. domnu *Eugeniu Brote*, totodata agronomu de professiune, a pronuntiatu unu discursu fórte instructivu pentru acésta parte a poporatiunei din districtele submuntene, cunoscuta la noi cu numele Margineni si Marginenime, care adeca ocupa din stravechime milenaria marginile meridionali ale Transilvaniei pâna spre districtulu Hatiegului inainte, poporatiune plina de viatia, fórte laboriósá, aplecata in o parte a sa si la comerciu si la industria de manufacturi. Discursulu d-lui *Brote* titlatu

Ținerea vitelorú

in urmarea conclusului luatú de cătra intrunirea dela Selisce au aparutu in tipariu si se afla de vendiare la Institutulu tipograficu in Sibiiu cu pretiu numai de 12 cr. v. a.

A vorbí cu poporulu țieranu mai la intielesu decâtú 'i vorbesce acilea agronomulu, a'si alege termini si exemple mai practice, e aprópe peste putintia.

Noi din partea nóstra repetimu si acilea vechiulu nostru refrenu: In ori care tíera din Europ'a si cu atátu mai virtosu in acésta tíera, unu poporu saracu nici odata nu póte se scape șierbitute. Pentru unu poporu saracu devine si libertatea politica o frasa góla, illusiune, fata morgana, chimera.

Red. „Transilvaniei“.